

T. C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ ANABİLİM DALI

İLK VE ORTAOKULLARDA VELİ BASKISI
“Müdür ve Öğretmen Görüşleri”

YÜKSEK LİSANS TEZİ

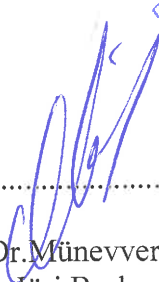
Bahriye Şenaras

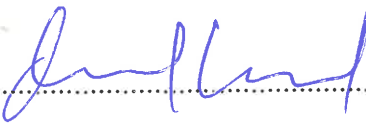
Danışman Öğretim Üyesi:
Yrd. Doç. Dr. Şahin Çetin

İstanbul, Eylül 2017

T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

18.09.2017 tarihinde tezinin savunmasını yapan Bahriye ŞENARAS'a ait "İlk ve Ortaokullarda Veli Baskısı "Müdür ve Öğretmen Görüşleri" başlıklı çalışma, Jürimiz Tarafından Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Tezli Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans Tezi Olarak **Oy Birliği/Oy Çokluğuyla** Kabul Edilmiştir.

Prof. Dr. Münevver ÇETİN
Jüri Başkanı

Yrd. Doç. Dr. Mustafa Onur CESUR
(Üye)

Yrd. Doç. Dr. Şahin ÇETİN
(Üye) Danışman

YEMİN METNİ

18.09.2017

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**İlk ve Ortaokullarda Veli Baskısı – Müdür ve Öğretmen Görüşleri**” adlı çalışmanın, proje safhasından sonuçlanmasına kadar olan bütün süreçlerinde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın tarafımda yazıldığını ve yararlandığım bütün eserlerin “Kaynakça”da gösterilenlerden oluştuğunu, “Kaynakça ”da yer alan bu eserlerden metin içinde atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla doğrularım.

BAHRİYE ŞENARAS
İmza

ÖNSÖZ

Yüksek Lisans öğrenimim süresince gelişimime katkısı olan başta danışman hocalarım Yrd. Doç. Dr. Şahin Çetin ve Yrd. Doç. Dr. Ali Temel olmak üzere bölümdeki hocalarıma, eğitim ve araştırma sürecinde her zaman yanımda olan okul yöneticilerime, başarı konusunda inançlarını esirgemeyen annelerime, arkadaşlarıma, sevgili eşim Kemal Özgür Şenaras'a ve sabırla ve merakla tezimi bitirmemi bekleyen canım kızlarım Ezgi ve Elif'e teşekkür ederim.

İstanbul, Ağustos 2017

Bahriye Şenaras

ÖZET

Bu araştırma, ilk ve ortaokullarda görev yapmakta olan okul müdürleri ve öğretmenlerin veliler tarafından baskı görüp görmediklerini, eğer böyle bir baskı varsa kendilerini nasıl etkilediğini ortaya çıkarmak için yapılmıştır.

Betimsel çalışma olarak nitelendirdiğimiz bu araştırma 2015-2016 Eğitim-Öğretim Yılı'nda İstanbul ili Kartal ilçesinde bulunan 10 okul müdürü (5 ilkokul müdürü, 5 ortaokul müdürü) ve 10 öğretmen (5 ilkokul öğretmeni, 5 ortaokul öğretmeni) ile görüşülerek gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada, okul müdürlerinin ve öğretmenlerin hissettikleri veli baskısına ilişkin görüşleri alınmıştır. Verilerin toplanması, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla araştırmacı tarafından uzman görüşleri alınarak bir görüşme formu geliştirilmiştir.

Araştırma kapsamında elde edilen veriler, içerik analizi tekniği ile çözümlenip yorumlanmıştır. Analiz gerçekleştirilirken, yapılan görüşmelerin deşifreleri okunmuş; tema ve kodlar belirlenmiştir. Bu kapsamda beş tema ve beş kod belirlenmiştir. Oluşturulan bu tema ve kodlar çerçevesinde araştırma bulgularının analizi yapılmıştır.

Araştırmadan elde edilen belli başlı sonuçlar şunlardır:

Öğretmenler velilerden daha çok notlar ve ödevler konusunda baskı görürken, müdürler bunu daha çok istedikleri öğretmene ve sınıfa kayıt yaptırma, sınıf veya öğretmen değiştirme yönünde yaşamaktadırlar. Velilerin yönetici performans değerlendirmelerine katılmalarını müdürler baskı unsuru olarak görmezken, öğretmenler bunun müdürleri üzerinde baskı oluşturduğunu ifade etmektedirler. Hem müdürler hem de öğretmenler Alo 147 MEB İletişim Hattı'nın gereksiz kullanımlarının olduğunu ifade ederken, öğretmenlerin büyük kısmı bu hattı üstlerinde veli baskısı oluşturabileceğini belirtmişlerdir. Diğer yandan öğretmenler velilerle karşı karşıya kaldıkları durumlarda üstlerinde hissettikleri baskıyı aile ve sosyal yaşamlarına daha çok yansıtmaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: Veli, aile, veli baskısı

ABSTRACT

This research has been conducted to find out whether primary and secondary school teachers and managers undergo pressures from the parents; if so how they are effected by this pressure.

This descriptive research has been realized in Kartal, İstanbul interviewing with 10 school managers (5 primary school managers, 5 secondary school managers) and 10 teachers (5 primary school teachers, 5 secondary school teachers) in 2015 – 2016 Educational Year.

In this research, the opinions of teachers and managers on parents pressure were obtained. Gathering data has been realized by using semi-structured interview technique. To this end, an interview form has been developed by asking fort he professionals views.

Data has been analyzed and interpreted by using “content-analysis technique”. During the analysis, the decodes of the interviews have been read, 5 themes and 5 codes have been determined by the researcher. Within these themes and codes, the analysis of the finding has been realized.

Here are some fundamental results of the research:

While teachers have parents’ pressure about the homeworks and grades, managers generally feel this pressure about enrolling in the school or changing children’s class or teacher.

While managers do not think that parents’ participation to “managers performance evaluation” is a pressure factor for themselves, teachers think that this participation is a pressure factor on their managers.

Both managers and teachers expressed that ALO 147 MEB Communication Line is used unnecessarily by the parents, also teachers stated this line can be a pressure factor forn themselves.

On the other hand, mostly teachers reflect their feelings and stres to their social and family life.

Key words: Parents, Family, Parents Pressure.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	x
ÇİZELGELER LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1.Okul ve Aile	5
1.1.1.Okul Yönetimi	6
1.1.2.Okul Yönetiminde Etki Gücüne Sahip Öğeler	7
1.1.2.1. Yöneticiler.....	7
1.1.2.2. Öğretmenler.....	8
1.1.2.3. Öğrenciler.....	8
1.1.2.4. Eğitimci Olmayan Personel.....	8
1.1.2.5. Veliler.....	9
1.1.3.Öğretmen ve Öğretmenlik Mesleği.....	9
1.1.4.Okul-Öğretmen ve Veli İlişkileri	10
1.2. Baskı Grupları.....	10
1.2.1. Çevresel Ekonomik Kuruluşların Baskıları.....	12
1.2.2. Okulun Bulunduğu Bölge Üzerinde Etkili Olan Siyasi Otorite Grupları ya da Kanaat Önderlerinin Baskıları.....	13
1.2.3. Sosyal ve Ekonomik Çevre	13
1.2.4. Bürokratik Baskılar.....	14
1.2.5.Velilerin Baskıları.....	14
1.3. Okul- Veli İletişimi ile İlgili Araştırmalar	14
1.4. Eğitimde Baskı- Yıldırımlarla İlgili Yapılan Çalışmalar	16
1.5. Problem.....	17

1.6. Amaç.....	19
1.7. Önem.....	19
1.8. Varsayımlar.....	20
1.9. Sınırlılıklar.....	20
1.10. Tanımlar.....	20
BÖLÜM 2.....	22
YÖNTEM.....	21
2.1. Araştırma Modeli.....	21
2.2. Evren ve Örneklem.....	21
2.3. Veriler ve Toplanması.....	22
2.3.1. Görüşme Kılavuzu.....	22
2.3.2. Görüşmeye Hazırlık.....	23
2.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması.....	23
BÖLÜM 3.....	24
BULGULAR.....	24
3.1. Müdürlerin Verdiği Yanıtlara İlişkin Bulgular.....	24
3.1.1. “Okul yöneticilerine veliler ne tür baskılar uygularlar? Bu baskıların siz yöneticilere olan olumlu ve olumsuz etkileri nelerdir?” Sorusuna İlişkin Bulgular.....	24
3.1.4. “Velilerin yönetici performans değerlendirmelerine katılmasını üstünüzde bir baskı unsuru olarak görüyor musunuz?” Sorusuna İlişkin Bulgular.....	26
3.1.5. “Milli Eğitim Bakanlığı Alo 147 İletişim hattının uygulamada olması sizler için bir baskı unsuru mudur? Gelen şikayetler doğrultusunda bir soruşturma veya teftiş geçirdiniz mi?” Sorusuna İlişkin Bulgular.....	26
3.1.6. “Veliler tarafından gelen baskılar sizce ilkokul-ortaokul, özel okul-devlet okulu, öğretmen-yönetici olma durumuna göre değişmekte midir?” Sorusuna İlişkin Bulgular.....	27
3.1.7. “Baskı altında kaldığınız durumların meslek hayatınıza, ailenize ve sosyal yaşamınıza yansımaları olmakta mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular.....	28
3.2. Öğretmenlerin Verdiği Yanıtlara İlişkin Bulgular.....	28
3.2.1. “Öğretmenlere veliler ne tür baskılar uygularlar? Bu baskıların sizlere olan olumlu ve olumsuz etkileri nelerdir?” Sorusuna İlişkin Bulgular.....	28
3.2.2. “Veliler tarafından oluşturulan bu baskılar sizde davranış değişikliğine (not değişikliği, öğrenciye karşı tutum değişikliği, vb.) yol açıyor mu?” Sorusuna İlişkin Bulgular.....	29

3.2.3. “ Veliler tarafından gelen baskılar nedeniyle okul yönetimiyle karşı karşıya geldiğiniz durumlar oldu mu? Olduysa kısaca paylaşabilir misiniz?” Sorusuna İlişkin Bulgular.....	30
3.2.4. “Velilerin yönetici performans değerlendirmelerine katılmasını yöneticileriniz üstünüzde bir baskı unsuru olarak görüyor musunuz?” Sorusuna İlişkin Bulgular	30
3.2.5. “Milli Eğitim Bakanlığı Alo 147 İletişim hattının uygulamada olması sizler için bir baskı unsuru mudur? Gelen şikâyetler doğrultusunda bir soruşturma veya teftiş geçirdiniz mi?” Sorusuna İlişkin Bulgular.....	31
3.2.6. “Veliler tarafından gelen baskılar sizce özel okul-devlet okulu, ilkokul-ortaokul, öğretmen-yönetici olma durumuna göre değişmekte midir?” Sorusuna İlişkin Bulgular	32
3.2.7. “Baskı altında kaldığınız durumların meslek hayatınıza, ailenize ve sosyal yaşamınıza yansımaları olmakta mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular.....	32
BÖLÜM 4.....	35
YORUM.....	34
4.1. Velilerden Gelen Baskıların Türleri.....	35
4.1.1. Öğretmen ve Sınıf Seçimi.....	35
4.1.2. Öğretmen Davranışlarını Yönlendirme İsteği.....	36
4.2. Müdür - Öğretmen İlişkilerinin Etkilenmesi.....	38
4.3. Velilerin Yönetici Performans Değerlendirmelerine Katılmaları.....	40
4.3.1. Müdürlerin Görüşleri.....	40
4.3.2. Öğretmenlerin Görüşleri.....	41
4.4. ALO 147 MEB İletişim Hattı.....	42
4.5. Baskıların Meslek Aile ve Sosyal Yaşama Etkileri.....	44
BÖLÜM 5.....	
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	45
5.2.Öneriler.....	47
5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	47
5.2.2.Araştırmacıya Yönelik Öneriler	48
Kaynakça.....	49

EKLER	53
EK 1.....	53
SÖZLEŞME	53
EK 2.....	54
GÖRÜŞME KILAVUZU.....	54
EK 3	55
GÖRÜŞME FORMU	55
EK 4.....	56
GÖRÜŞME SORULARI	56
(Okul Müdürleri İçin).....	56
EK 5 GÖRÜŞME SORULARI.....	57
(Öğretmenler İçin).....	57

SİMGELER VE KISALTMALAR

İM: İlkokul Müdürü

İÖ: İlkokul Öğretmeni

OM: Ortaokul Müdürü

OÖ: Ortaokul Öğretmeni

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 3.1.1. Müdürlerin Veli Baskısı Hakkındaki düşünceleri.....	25
Çizelge 3.1.2. Veli Baskılarının Davranış Değişikliğine Yol Açıp Açmaması İle İlgili Müdürlerin görüşleri.....	27
Çizelge 3.1.3. Veli Baskısı Nedeniyle Öğretmenlerle Karşı Karşıya Kalma Konusunda Müdürlerin Görüşleri.....	28
Çizelge 3.1.4. Velilerin Yönetici Performans Değerlendirmelerine Katılmalarının Baskı Unsuru Olup Olmaması Hakkında Müdürlerin Görüşleri.....	31
Çizelge 3.1.5. MEB Alo 147 Hattı'nın Baskı Unsuru Olup Olmaması Hakkında Müdürlerin Görüşleri.....	32
Çizelge 3.1.6. Veli Baskılarının İlkokul-Ortaokul, Özel Okul-Devlet Okulu, Öğretmen-Yönetici Olma Durumlarına Göre Değişiklik Gösterip Göstermemesi Hakkında Müdürlerin Görüşleri.....	35
Çizelge 3.1.7. Baskı Altında Kalınan Durumların Meslek, Aile Ve Sosyal Yaşama Yansımaları Hakkında Müdürlerin Görüşleri.....	36
Çizelge3.2.1. Öğretmenlerin Veli Baskısı Hakkındaki Düşünceleri.....	39
Çizelge 3.2.2. Veli Baskılarının Davranış Değişikliğine Yol Açıp Açmaması İle İlgili Öğretmenlerin Görüşleri.....	41
Çizelge 3.2.3. Veli Baskısı Nedeniyle Öğretmenlerle Karşı Karşıya Kalma Konusunda Öğretmenlerin Görüşleri.....	42
Çizelge 3.2.4. Velilerin Yönetici Performans Değerlendirmelerine Katılmalarının Baskı Unsuru Olup Olmaması Hakkında Öğretmenlerin Görüşleri.....	43
Çizelge3.2.5. MEB Alo 147 Hattı'nın Baskı Unsuru Olup Olmaması Hakkında Öğretmenlerin Görüşleri.....	44

Çizelge 3.2.6. Veli Baskılarının İlkokul-Ortaokul, Özel Okul-Devlet Okulu, Öğretmen-Yönetici Olma Durumlarına Göre Değişiklik Gösterip Göstermemesi Hakkında Öğretmenlerin Görüşleri.....45

Çizelge 3.2.7.Baskı Altında Kalınan Durumların Meslek, Aile Ve Sosyal Yaşama Yansımaları Hakkında Öğretmenlerin Görüşleri.....47

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1.Okullar İçin Sosyal Sistem Modeli2

BÖLÜM I

GİRİŞ

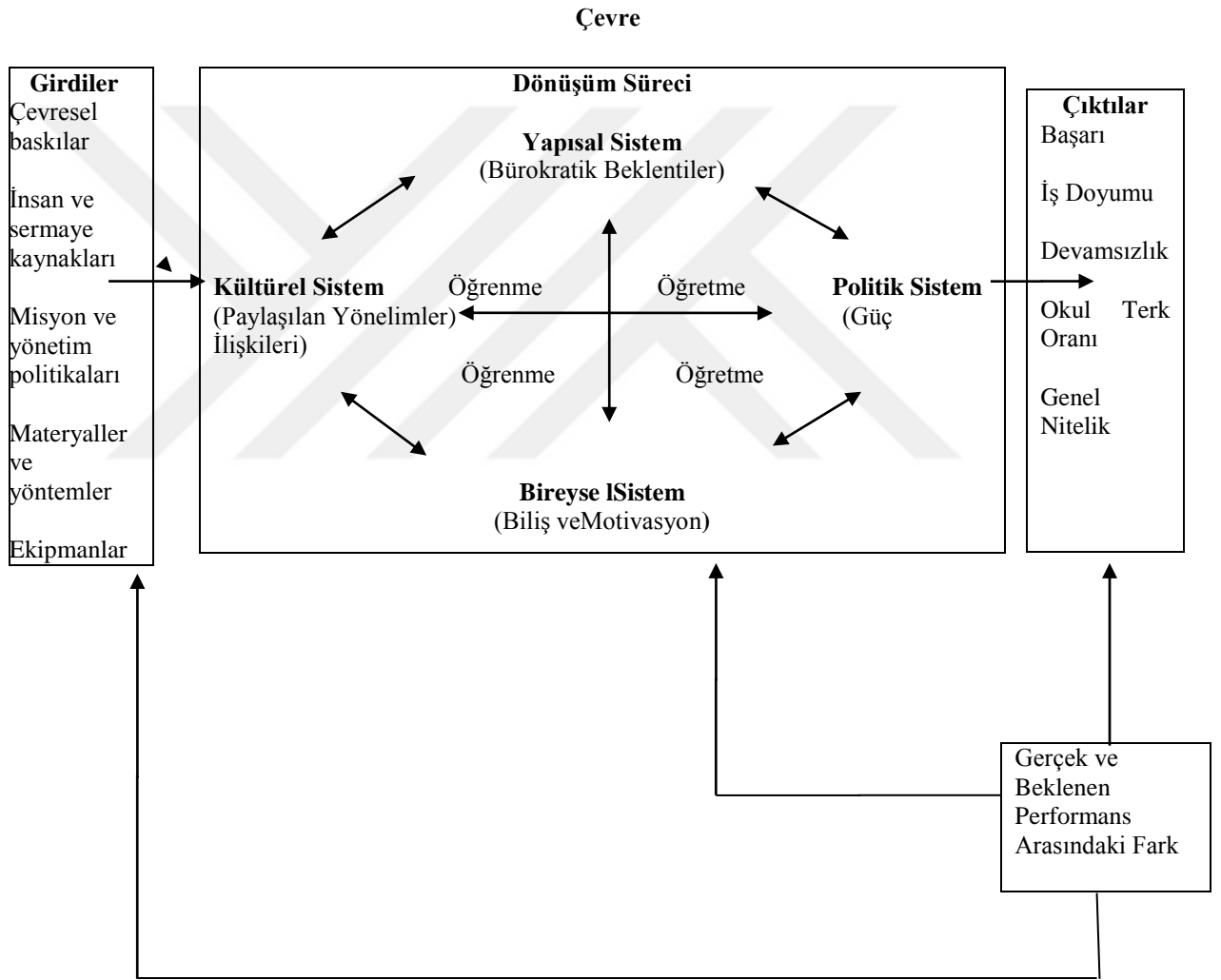
İnsan kendini korumak için toplumu ve toplumdaki kurumları kurmuştur. Bu kurumların insanın iyiliği için çalışması istenir. Bunlardan biri olan okulun ise, çevresindeki değişik gruplara ilişkin olarak görev yapması beklenir. Toplumdaki sosyo-ekonomik ve teknolojik değişme ve gelişmelere paralel olarak okul örgütleri de giderek daha karmaşık bir yapı ve işleyişe bürünmektedir. Bunun sonucunda okulla ilişkisi olan merkez ve il yönetiminin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve ailelerin okul ve okul müdürlerinden beklentileri de her geçen gün artmakta ve farklılaşmaktadır (Gümüşeli, 1996). Formal ve informal olan bu gruplardan bazıları, okul üzerinde çeşitli baskılar yaratır (Bursalıoğlu, 1987). Baskı grupları demokratik hak ve talepleri grupsal hareket içinde (grup, cemiyet, dernek, siyasal parti vs.) ifade eden toplumsal birimlerdir (Doğan, 2011). Okullardaki yönetim etkinlikleri farklı grupların ve bunların arasındaki ilişkilerin etkisi altında gerçekleşir (Erdoğan, 2000).

Eğitimde sistemlerin hızla değiştiği 21. yüzyılda iç ve dış paydaşların okul yöneticilerine yüklediği roller ve beklentiler değişmekte ve bu değişim kendini zaman zaman baskı olarak hissettirmektedir. Farklı algı ve tercihleriyle, paydaşlar genellikle eğitimcileri okulların etkililiği konusunda sorgularlar (Hoy & Miskel, 2012). Gelişmiş ülkelerde beşinci güç olarak kabul edilen ve demokrasinin vazgeçilmez unsurlarından biri olarak görülen baskı grupları, iktidarların eğitim politikaları ve programları konusunda karar verme süreçlerini etkileyebilmektedirler. Bu gruplar küresel, ulusal, bölgesel ve yerel yapılanmaları ile makro düzeydeki genel eğitim politikalarından okulların yönetilmesi süreçlerine kadar etkili olabilmektedirler (Özcan, 2014, s. 88-113). Okul sisteminin çevresinde onu etkilemek isteyen gruplar birer baskı grubu olarak kabul edilebilir (Gül, 2006, s. 71-84). Okul yöneticisi, bir geminin dalgalı denizde gitmesi gibi, bu baskılar altında çalışır (Bursalıoğlu, 1987). Bu baskılar üst yönetim, yasa ve yönetmelikler, öğretmenler, öğrenciler, diğer yöneticiler ve velilerden gelen baskılar olarak sınıflandırılabilir.

Okulların bu baskılara maruz kalmasının sebebi, doğal sistem olmasından kaynaklanır. Doğal sistemler sosyal sistem olarak tanımlanır. Diğer örgütler gibi okul da birçok sosyal sistemin birleşmesinden oluşmaktadır. Bunları bir arada tutan çimento biyolojik olmaktan öte inançlar, beklentiler, normlar, motivasyonlar ve yaklaşımlar gibi

sosyal ve psikolojik etkenlerdir (Hanson, 2003). Bir organik sistem olan canlı bir yaratığın, üstün bir iç yapıya sahip olmasına karşın, yaşama işgörüsünü sürdürebilmek için uygun bir atmosfer (oksijen, ısı, rutubet vb.) ve yeterli beslenme olanağı sağlayacak bir çevre içinde bulunması gerektiği gibi, bir toplumsal sistem olan okul örgütü de sağlıklı yaşamak için diğer sistemlere bağlı olmak ve bu sistemlerle düzenli ilişkiler içinde bulunma zorundadır (Kaya, 1986).

Şekil 1’de okullar için sosyal sistem modeli görülmektedir (Hoy & Miskel, 2012).

Hiçbir sistem yalıtılmış bir konumda değildir. Başka sistemlerin oluşturduğu bir ortamda çalışır. Gerçekte sistem, çevresinden sürekli farklılaşma çabası içindedir ve bu çabası başarı ile sonuçlandığında farklı bir sistem olma özelliği kazanır (Açıkalın, 1998).

Okullara birer koalisyon ortaklığı gözüyle de bakmak mümkün olabilir. Koalisyonlar, ortak çıkarlar doğrultusunda bir araya gelen bireyler ve gruplardır (Hanson, 2003). Okullara etki eden çok sayıda dış unsur arasında öğretmen birlikleri, okul aile birlikleri, sendikalar, vergi veren gruplar, Milli Eğitim Bakanlığı, üniversiteler, lise dernekleri, mesleki örgütler, medya ve diğer çıkar grupları yer alır (Hoy & Miskel, 2012). Bu gruplar dengede olduğu sürece okul yöneticisini yıpratıcı bir durum meydana gelmez. Fakat bunlardan biri veya birkaçı çevrede güç yapısı kurarsa, yönetici bu yapıyı iyi tanımak ve gözlemek zorundadır. Böyle bir güç yapısının liderleri, bir baskı grubunun ötesinde davranışlar gösterebilirler (Bursalıoğlu, 1987).

Türk eğitim sistemi, açık sistem teorisini benimsemiştir. Bir okulun yaşam döngüsündeki esas bileşenler açık sistem perspektifiyle tam olarak uyumdadır. Okul çevresi, sosyal, ekonomik ve politik kurumlarla sarılmıştır. Okulun girdileri (1) İnsan girdileri – öğretmenler, öğrenciler, yöneticiler, kantin çalışanları, güvenlik görevlileri, servis şoförleri -; (2) materyal girdileri – binalar, sıralar, kalemler, kitaplar, taşıma ekipmanları, toplar – (3) sınırlılıklar – velilerin beklentileri, hukuki ve politik talepler, değerler ve sosyal normlar olarak kategorize edilebilir (Hanson, 2003).

Açık sistem teorisi, okul örgütü ve onun çevresinin bağımlılığı ve tehlikeye açık olma özelliğini vurgulamaktadır. Örgüt dışı çevre, örgütün içyapısını ve süreçlerini etkilediğinden dolayı önemlidir (Hoy & Miskel, 2012). Okul örgütünü oluşturan her birey, bu örgüte geçmiş yaşantıları, değer yargıları, bakış açıları ve belli davranış kalıpları ile birlikte gelirler. Velilerin öğretmenden, öğretmenin velilerden beklediği davranışlar toplum ve kültüre göre değişebilir (Bursalıoğlu, 1987). Öğretmenlerin ve okul müdürlerinin değişen beklentilerle baş etmesi, her zaman kolay olmayabilir.

Her insanda farklı olan bu özelliklerin bir araya geldiğinde baskı ve gerginlik oluşturması kaçınılmazdır. Açık sistemlerin bu özelliğine homeostasis denir. Homeostasis, bir grup düzenleyicinin sistemin öğeleri arasında kararlı bir durumu sürdürmek için eylemde bulunmaları sürecidir (Aydın, 2000). Okulun çevreden ve çevrenin okuldan beklentileri birbirinin gücünü aştığı zaman, aralarındaki ilişki gerilecektir (Karlı, 2006). Bu baskı ve gerginlik, sistem içinde canlılığı sağlasa da veli-öğretmen ve veli-yönetici ilişkileri açısından bakıldığında bazı sorunlara yol açabilmektedir.

Okullar, eğitim sisteminin doğrudan halkla etkileşimde bulunan boyutudur. Milli Eğitim Bakanlığı merkez örgütündeki halkla ilişkiler biriminin işlevi gerçekte “medya” ile ilişkiler olarak nitelendirilebilir. Oysa eğitim ile halkın doğrudan ilişkisi okulun

içinde ve çevresinde gerçekleşir. Okulun diğer örgütlerden farklı yanı, müşterilerin üretim sürecinin içinde yer almasıdır (Açıklan, 1998).

Okullar da endüstride olduğu gibi bir imaj yaratmalı ve çevreyle ilişkilerini aktif bir şekilde yönetebilmelidir. Aksi takdirde okulun dış çevresi – hatalı bile olsa – içerde olmasını istedikleri bu imajı dışarıdan şekillendirmeye çalışacaklardır (Everard & Morris, 1990).

Okul ile ailenin ortak çalışmasının hedefi, diri bir eğitim topluluğu kurmaktır. Eğitim topluluğu, birbirinin dünyasına göre konuşmak ve ona kulak vermek değil, eğitim hedefi yolu, gücü ve araçları arasında her iki tarafın birbiriyle anlaşmasında, sözde ve eylemde birbirlerine bağlı, birbirinin devamı olan bir yol meydana getirmesi inancına bağlı kalıp bir düşünce birliği ve birlik düşüncesi meydana getirmektir (Karlı, 2006).

Gelişen teknoloji ile birlikte baskı yaratan grupların yöntemleri de değişime uğramaktadır. Veliler kendi aralarında cep telefonu ile mesaj grupları kurmakta, okulla ve öğretmenlerle ilgili istedikleri gibi yorumlarda bulunabilmekte ve birlikte hareket edip baskı gücüne ulaşabilmektedirler. Ayrıca 1 Mart 2012 tarihinde hizmete giren Milli Eğitim Bakanlığı Alo 147 İletişim Hattı ile rahatsızlık duydukları her konuda ihbarda bulunabilmekte ve bu da okul yönetimlerini ve öğretmenleri huzursuz edebilecek boyutlara ulaşmış karşı karşıya getirebilmektedir. Özer'in yaptığı araştırmanın sonucuna göre de, öğretmenler bu hattı amacı doğrultusunda hizmet vermeyen, öğrenci ve velilerin kullandığı bir tehdit hattı olarak görmektedirler (Özer, 2014). Aynı zamanda gelen bu ihbarların maarif müfettişlerinin de iş yükünü artırmakta olduğu gözlemlenmiştir.

E-okul veli bilgilendirme sisteminin ise birçok yönden olumlu bir uygulama olduğu kabul edilse de dönem sonunda henüz karneler dağıtılmadan notların elektronik ortamda paylaşılmasıyla birlikte birçok veli notları görür görmez soluğu okulda almakta, çocuğunun notlarının hesabını öğretmenden sormakta ve not yükseltme konusunda ısrarcı olup öğretmenleri ve okul yönetimini baskılamaktadır. Özellikle özel okullarda velilerin baskı güçlerine maddi konumları da eklendiğinden, birçok okul çift sistemli bir uygulamaya yönelmiştir. Duyum ve gözlemlere göre, E-okul sistemine yükseltilmiş notlar girilmekte ve çocuğun gerçek başarı durumunu gösteren ayrı bir not sistemi oluşturulup veliler bilgilendirilmektedir.

Özel okullarda böyle bir yöntemin uygulanması devlet okullarında çalışmakta olan öğretmen ve yöneticileri de zor duruma sokabilir. Özellikle ortaokul ve liselerde

çalışan öğretmenler not yükseltme konusunda hem veliler hem de yönetim tarafından baskı görebilir ve iş ortamlarında huzursuz hissedebilirler.

Bazı devlet okullarında ise veliler çocuklarını kayıt ettirirken maddi katkı sağlamakta, bu katkılar okuldan beklentilerini artırmakta ve bu beklentiler de zaman zaman baskıya dönüşebilmektedir. Beklentileri karşılanmayan veliler okul yöneticilerini, il milli müdürlüğüne veya telefonla bakanlığın ilgili birimine (Alo 147) şikâyet etmektedirler (Özcan, 2014, s. 107).

1.1.Okul ve Aile

Ülkemizde milli eğitim örgütlenmesinin lokomotif konumunda olan okullar kuruluş amaçlarına göre, türleri ve hedef kitleleri değişse de temeli milli politikalardan gelen hedeflere yönelik ortak amaçlara sahiptir. Güçler ve eylemler topluluğunun meydana getirdiği eğitim örgütünün bir parçası olan okullar, planlı biçimde belirli amaçlar için organize olmuş sosyal unsurlardır (Bursalıoğlu,1991). Başka bir deyişle okullar çevreyle bütünleşmiş ve karşılıklı etkileşim halinde bulunan sistemlerdir. Başaran (Başaran, 2000)'a göre bu sistemin temel öğeleri, girdiler, girdilerin çeşitli işlemlerden geçirilmesi, çıktılar, çıktılardan alınan olumlu/olumsuz geri bildirimler ve bu sistemin içinde yaşadığı çevredir. Bu sistem içerisinde okullar içinde varlığını sürdürdükleri çevreden bağımsız olarak değerlendirilemez. Okullar iç ve dış çevresiyle ilişkilerini sıkı ve sıcak tutmak durumundadır. Okulların, onlara girdiler veren ve onlardan çıktılar alan çevreleri vardır. Okul çevrelerine genel bakıldığında her okulun şehirden şehire, ilçeden ilçeye hatta mahalleden mahalleye toplumun farklı kültürel ve ekonomik yapısını gösteren çevresi vardır (Sürücü, 2011). Başka bir deyişle okullar çevrelerinin minyatürü konumundadırlar. Bu çevreler okulları girdi yönüyle beslerken çıktı yönüyle de ondan doğrudan veya dolaylı olarak fayda sağlamaktadırlar. Okul bu çevresel sistemlerle zorunlu bir iletişim ve etkileşim içerisinde olup bu iletişim ve etkileşim olmadan gelişimini ve mevcudiyetini sürdüremez (Gül, 2006, s.71-84). Okulun canlılığını devam ettirebilmesi birbirine bağlı olan bu bileşenlerin etkileşim halinde bulunması ile mümkündür. Gül (2006), okulların çevreyle olan bu bağlarını gevşek bağ olarak değerlendirmektedir. Bu gevşek bağlı sistemler canlıların doğadaki olaylara tepki göstermeleri gibi, okullar da sosyal çevrelerindeki olaylara duyarlıdır.

Okulun karşılıklı etkileşim halinde olduğu çevresel sosyal sistemlerden birisi de okula hem girdi sağlayan hem de çıktı alan aile kurumudur. Aile kurumu içerisinde, aile ve çocuk arasında kuvvetli bir etkileşim ve sorumlulukların gerçekleştirilmesine yönelik

karşılıklı ilişkiler ağı vardır. Bireyin aileden temelini aldığı davranış ve tutumları, okul tarafından milli amaçlar ve evrensel değerler doğrultusunda geliştirilmekte ya da değiştirilmektedir. Okul öncesi dönemde aile, özellikle ana-baba, çocuğun sosyallik kazanmasında önemli bir etkidir. Okul hayatının başlaması ile birlikte öğretmen bu süreci devam ettirir (Acar, 2005). Bu süreç içerisinde ailenin de okulla karşılıklı ilişki kurması gerekmektedir. Bu ilişkinin en temel unsuru, okul-aile arasındaki karşılıklı işbirliğinin sağlıklı bir şekilde tutarlılık prensibine bağlı olarak devam etmesidir. Aile okul ilişkisi, temelde öğrencinin istendik davranışlarını pekiştirmek, yeni davranışların öğrenilmesini sağlamak ve olumsuz davranışlarını ortadan kaldırmak amacına yöneliktir (Uluğ, 1999).

1.1.1. Okul Yönetimi

Okul yönetimi, eğitim yönetimi sistemlerinin bileşenlerinden olan ancak daha dar kapsamlı uygulama olarak tarif edilmektedir (Gül, 2006). Bu dar kapsamlı alandaki işler daha çok evrak üzerindeki idari işler olarak göze çarpmaktadır. Bütçe yönetimi, imar, insan kaynaklarının yönetimi, özlük işlemleri vb. faaliyetler örnek olarak gösterilebilir. Ülkemizde bütün işlevleriyle birlikte, okuldaki diğer hizmetlerin gerçekleştirilmesinde okul müdürü tek sorumlu olmaktadır (Şişman ve Taşdemir, 2008). Bu durum, birçok bileşenden oluşan ve etkilenen okulun, tek söz sahibinin okul müdürü olduğunu düşündürmektedir. Bu algıdan hareketle çevresel unsurların tek muhatabı okul müdürleri olarak görünmekte ve bu da çoğu zaman sadece okul müdürlerine baskı yapıldığını düşündürmektedir.

Eğitim yönetimi kavramına ise okulu doğrudan ya da dolaylı etkileyen tüm bileşenlerin ve sistemlerin etkili kullanılmasının yanında sahip olunan çevrenin ve imkânların da verimli değerlendirilmesidir (Bursalıoğlu, 2008).

Okul müdürü ve idarecilerinin görevleri daha çok ilgili yasa koyucuları tarafından çizilmiş, kanun, yönetmelik, yönerge şeklinde talimatlarla yazılı hale getirilmiştir. Ancak, Sürücü (2011)'ye göre okul gibi canlılığı ve dinamikliği olan kurumların yöneticilerinin başka mesleklerde karşılaştığı gibi her duruma karşı kesin alınabilecek bir tutumları yoktur ve ani karmaşık olaylarla da karşılaşabilirler. Bunun için anlık problem çözme becerisine, stres altında çalışma becerisine ve temel liderlik vasıflarına da sahip olması gerekir. Yönetici okul stratejik plan amaçlarının ve hedeflerinin oluşturulmasına liderlik eder, okulla ilgili fiziksel düzenlemeleri takip eder, öğrencilerle

ilgili disiplin sorunlarını çözer, istihdam ihtiyaçlarını, performans değerlendirme, geliştirme, ödüllendirme gibi işlemleri gerçekleştirir. Okul yöneticisi, milli eğitimle ilgili mevzuat, programlar ve üst yönetimin emirlerinin sınırları içinde, okulun bütün işlerini düzenlemeye, yürütmeye ve denetlemeye yetkili kılınıp okulun amaçlarına uygun olarak yönetilmesinden, denetlenip değerlendirilmesinden ve geliştirilmesinden sorumlu görülür (Şişman ve Taşdemir, 2008).

1.1.2. Okul Yönetiminde Etki Gücüne Sahip Öğeler

Çevreyle bu denli iletişim halinde olan okulların ilişkilerinde bir takım çevresel sistemler doğal süreç içerisinde kendilerine yer bulacak ve etki gücüne sahip olacaktır. Gül (2006)'e göre bir eğitim kurumunun yönetiminde etki gücüne sahip öğeler iç ve dış kaynaklı olmak üzere iki gruba ayrılabilir. Sürücü (2011)'ye göre iç öğeler, okulu oluşturan ve onun doğal yapısında olan öğeler olup bunlar; yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler, memurlar ve diğer personeldir. Dış öğeler ise ana-baba, çevredeki baskı grupları ve liderleri, bürokrasi ve sanayi kuruluşlarıdır (Bursalıoğlu, 2008). Dış öğeler, okulun yapısında olmayıp, daha çok onu dolaylı yoldan etkiler ve yönetiminde rol oynamış olur. Aşağıda ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

1.1.2.1. Yöneticiler

Okul yönetimi hem çevreden etkilenen hem de okulu etkileyen pozisyondadır. Sürücü (2011)'ye göre okulda hâkim olan yönetsel anlayış; yöneticilerin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve diğer tüm personelin tutumları, okulun girdi aldığı çevrenin sosyo-ekonomik düzeyi, fiziksel imkânlar, stratejik hedefler ve bürokrasi gibi birbirleriyle etkileşim halinde bulunan öğelerin birleşiminden oluşur. Etkileşim halinde olan bu öğeler yöneticilerin tutum ve davranışlarını etkilemekte kurum içinde de değişikliklere neden olmaktadır. İç ve dış unsurlardan etkilenen yöneticiler fikirlerini geliştirebilmekte ya da değiştirebilmektedir. Zaten kendilerini çevresel sistemlere kapatmaları da mümkün değildir. Okul yönetimi, ülkede egemen olan devlet yönetimi anlayışından ve ona kaynaklık eden toplumsal kültür tarafından da dolaylı olarak etkilenmektedir (Aydın, 2007). Bu etkilenmeler doğal sistemin sonucudur (Sürücü, 2011). Zaten kendilerini çevreye kapatmaları halinde yöneticiler, okul yönetiminde sadece buldukları kurumun çatısının altıyla sınırlı kalırlarsa, beklentileri karşılayamamış olurlar. Eğitim sisteminin bütün öğeleriyle etkileşim içinde olmaları ideal yönetim açısından önemlidir.

1.1.2.2. Öğretmenler

Öğretmenler eğitim sisteminin ana öğelerinden birisidir. Bu eğitim sisteminde okul yönetimi ve çevre ile etkileşim halinde bulunup hem etkileyen hem de etkilenen konumdadırlar. İdeal bir öğretmenin ana dilini iyi kullanan, güçlü iletişim becerisine sahip, öğrencilere karşı hoşgörölü, tarafsız ve güvenilir, öğrencilerin beklenti ve gereksinimlerini dikkate alarak görevini icra eden, içinde yaşadığı toplumun kültürünü oluşturan değerleri ve evrensel değerleri taşıyan, eğitimle ilgili sorunları bilimsel yöntemlerle araştırabilen, çocuk ve ergenin toplumsal ve ailesel çevresini tanıyan, toplumsal değişimleri anlayıp yorumlayabilen biri olması öngörülmektedir (Şişman, 2006). Öğretmenler kendilerinden beklenen bu özellikleri karşılamakla yükümlü ve sorumludurlar.

1.1.2.3. Öğrenciler

Öğrencilerin milli eğitim politikaları çerçevesinde yetiştirilmesi genelde eğitim sisteminin özeldense okulların en büyük amaçlarından birisidir. Öğrenci okulda çeşitli bilgi ve becerilerin yanında, ahlaki değerler, düşünceler ve davranışlar öğrenir veya değiştirir (Sürücü,2011). Bunlar öğrencinin kişiliği üzerinde, bilgi ve yetenekler kadar etkilidir. Hayatının okuldan sonraki sürecinin temellerini oluşturur. Çocuk, normal şartlar içerisinde aile içinde birçok davranış kalıbı edinir. Bu davranışlar olumlu olabildiği gibi olumsuz da olabilmektedir. Bu olumsuz davranışların okul tarafından olumlusu ile değiştirilmesi, ciddi bir emek ve zaman gerektirmektedir. Sosyal çevrenin vermiş olduğu yaşantı ile kişilik gelişmesi, çocuğun çevresindeki büyüklerden birine özdeşleşmesi ile olur (Bursalıoğlu, 2008). Çocuk, sosyal çevrede okulda verileden daha yoğun alışkanlıklar kazanır. Bunlar istendik iyi davranışlar olabildiği gibi bazen inmedik olumsuz davranışlara da olabilmektedir. Okul bunlardan iyi olanları pekiştirmek, kötü olanları gidermek zorundadır (Bursalıoğlu, 2008).

1.1.2.4. Eğitimci Olmayan Personel

Memurlar, hizmetliler ve diğer işçiler bu grubu oluşturur. Eğitim sisteminde gerekli iş ve işlemlerin yapılması için seçilir ancak eğitimci kimlikleri olmamasına rağmen eğitimci gözüyle bakılırlar. Bu yüzden, dikkatle seçilmeleri ve çalıştırılmaları

gerekir. Görünüş, davranış ve sözleri ile bu personel okul içinde ve dışındaki öğeler üzerinde olumlu yahut olumsuz etkiler yaratabilir (Bursalıoğlu, 2008).

1.1.2.5. Veliler

Aile, çocuğa ilk eğitimin verildiği toplumun en küçük birimidir. Aile, okuldan önceki eğitim kurumudur (Sürücü, 2011). Çocuk, okul yaşamına başladığında aile, çocuğun, içinde bulunduğu sosyal ve ekonomik duruma göre hedeflerini gerçekleştirmesi için ona rehberlik etmek, yöneltmek, yönlendirmek, okulla işbirliği içerisinde çalışmak durumundadır. Çocuğun kişilik gelişiminde olduğu kadar okul başarısında da aile en önemli etkenlerden birisidir. Sağlıklı bir aile ortamında yetişmeyen, ailesiyle sorunlu olan öğrencilerin okul başarıları, sağlıklı bir ailede yetişen öğrencilerin okul başarısından oldukça düşüktür (Dam, 2008, s.75-99). Bireyin istendik davranışlar göstermesinde okul ve ailenin işbirliği içerisinde tutarlı hareket etmesi önem taşımaktadır. Kopuk ve tutarsız tepkiler gösterilirse öğrencide beklenen davranışların gerçekleşmesi bir tarafa, gelecek yönünden hedefsizlik ve daha ilerisinde davranış bozuklukları görülebilir.

Aile ve okul, iki temel eğitim kurumudur (Aydın, 2007). Öğrenci zamanının büyük bir bölümünü bu iki kurumda geçirir. Dolayısıyla okulun eğitim anlayışı ile ailenin eğitim anlayışının birbirini tamamlaması gerekir. Velilerin eğitim konusundaki hedeflerini okulla bütünleştirmeleri ve işbirliği içerisinde çalışmalarını verilen eğitim kalitesini artıracaktır.

1.1.3. Öğretmen ve Öğretmenlik Mesleği

İnsan unsurunun en baskın olduğu yerler oran eğitim kurumlarında öğretmen en temel bileşendir. Öğretmen en basit tarifıyla, eğitim ve öğretim işinin nicelik ve niteliğini planlayan, uygulamayı yürüten ve öğrencileri değerlendiren kişidir (Ergun, 1999). Eğitimin örgütlenecek profesyonel bir hale gelmesiyle öğretmenlik eğitim örgütlerinin ana ögesi haline gelmiştir. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 43'üncü maddesinde de "Öğretmenlik, devletin eğitim-öğretim ve bununla ilgili öğretim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği" olarak ifade edilmiştir (Ergun ve diğ., 1999). Kamunun öğretmenlerden ana beklentisi görevlerini ifa ederken Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak hareket etmek olduğu ifade edilmiştir. (Çelikten, Sanal ve Yeni, 2005: 210).

Öğretmenler sınıfta yapılan tüm eğitim faaliyetlerinin öncelikli sorumlusu ve lideridirler. Derslerinin amacı ve gereği doğrultusunda planlama yaparlar. Etkin sınıf ortamını sağlayarak profesyonelce, eğitim ve çevre şartlarından öğrencilerin maksimum yarar sağlaması için planlama yaparlar.

Öğretmenlik mesleği branş eğitiminin yanında, sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel ve teknoloji konularında güncel bilgilere sahip, alanı ile ilgili güncel bir eğitim alınmış olmasını gerektirir (Yalın, 2002)

Kavas ve Hatipoğlu (2015)'a göre, öğretmen, toplumsal sistemlere planlı bilgileri profesyonelce öğreten ve öğretme işini meslek edinmiş kişi olarak tanımlanabilir.

1.1.4. Okul-Öğretmen ve Veli İlişkileri

Okul insan temelli yapısından dolayı kendi içinde düzeni olan şeffaf bir yapıya sahip, iletişim ve ilişkiler ağıdır. Okulun içsel öğeleri olan öğretmen, yönetici, veli, öğrenci ve eğitime diğer görevliler sürekli karşılıklı etkileşim ve iletişim içindedir. Bu öğeler okulda formal iletişimlerde buldukları kadar informal yollardan da bir iletişim içindedirler. Okulun temel amaçlarına ulaşması profesyonel formal iletişim ağının sağlıklı kurulmasına bağlıdır (Kavas ve Hatipoğlu, 2015). İçsel öğelerin birlikte uyum içinde yapıcı iletişim kurmaları okulun amaçlarının gerçekleşmesi için gereklidir. Okulun ailelerle de iyi ilişkiler kurması, okulun başarısı açısından çok önemlidir. Bu iletişim velilere çocukları emanet ettikleri okula karşı güven, çocuklara karşı ise bir motivasyon kaynağı olacaktır (Yüzgeç, 2008). Velinin okul kültürünü tanımasıyla birlikte kendini eğitimin bir parçası görmesi de kendini geliştirmesi adına veliye ve öğrencisine katkı sağlayacaktır. Kendisini okul kültürünün bir parçası olarak gören veli, öğrencisini daha iyi yönlendirmektedir (Yüzgeç, 2008). Okul kültürünün bir parçası olan ve bu kültürün gelişimine katkı sağlayan aileler okul ile birlikte hareket etme eğilimine girerler. Bu ise okul, veli ve öğrencinin birlikte öğrenen okul ortamını oluşturmalarını sağlamaktadır (Yüzgeç, 2008).

1.2. Baskı Grupları

Baskı grupları üyelerin her türlü çıkarlarını korumak için oluşturulmuş örgütlü ya da örgütsüz insan topluluklarıdır (Gül,2006). Kapani (1983) ise baskı gruplarını, ortak amaçlar için bir araya gelmiş ve grupsal amaçlarını gerçekleştirmek için siyasal otoriteler üzerinde etki yapmaya çalışan örgütlenmiş gruplar olarak tanımlamaktadır.

Başka bir görüşe göre sivil toplum kuruluşlarının her türlü çıkar grubudur (Çam, 1984).

Eğitimin sosyo-kültürel yönü olduğu kadar politik yönü de vardır. Okullar bir nevi farklı kesimlerin uğrak yeridir. Bu yüzden sosyal, kültürel ve siyasal birçok çıkar oluşumu okulu ve öğretmenleri amaçları doğrultusunda doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemek isterler. Okulun doğası gereği bazı kişilerin müdahil olabilecekleri ve bu kişilerin kendi amaçlarına özgü sistemsel açık alanlar da mevcuttur. Bazıları demokratik yasalarla daha doğrusu bu yasaların suiistimali ile bazıları da kurumun eksiklerinden oluşmuş olan açıklar çevresel sistemler tarafından değerlendirilmektedir. Okulların girdisi ve çıktısı konumundaki bileşenler mutlaka kendi amaç ve hedefleri noktasında bu kurumlardan menfaat beklentisine gireceklerdir. Özellikle de belirli yasalar ve kanunların suiistimali sonucunda oluşan çıkar grupları çıkarları doğrultusunda okulları yönlendirmek isterler. Başka bir deyişle, kendilerine tanınmış kamu yararı vazifeleri ve yasalardan güç alan bu unsurlar amaç ve hedefleri noktasında, okulu ve amaçlarını, kendi düşünce veya menfaatleri çerçevesinde şekillendirmeye çalışırlar. Eğer eğitim yöneticileri, eğitimin amaçları ve bunların kontrolü hususunda kendi sorumluluğunun gerektirdiği sağlam yeterliliğe ve profesyonelliğe sahip değilse, doğrudan ya da dolaylı baskı grupları karşısında zorlanacaktır. Okulların maruz kaldıkları baskı ortamları çoğunlukla mesleki, siyasal, ekonomik, dini ve benzer amaçlar etrafında düzenlenmiş güçlü grupların etkileri sonucunda meydana gelmektedir. İç ve dış kaynaklı olabilen baskı grupları genellikle okulun amaçlarını ve çalışma yöntemlerini değiştirmeyi hedef tutmakta ve bu bakımdan okul yöneticilerini ve öğretmenleri olumsuz etkilemektedir (Kolay, 2004). Baskı grupları, çıkar gruplarına benzer ancak onlardan bir adım daha ötede olmakla birlikte bütün baskı grupları bir amaç ya da çıkar grubu olduğu halde, her çıkar grubu da baskı grubu olmayabilir (Öztekin,2003).

Okulun yönetimine etki gücüne sahip olan iç ve dış öğeler birer baskı unsuru olarak değerlendirilebilir (Gül, 2006). Bu öğelerin okulun işleyişi ve çalışanları üzerinde doğrudan ya da dolaylı olarak etkileri olduğu ve bazen rollerin değiştiği söylenebilir. Örneğin öğretmenler, bir durum karşısında doğrudan baskı grubu olabilirken başka bir durum karşısında da baskı uygulanan mağdur grup olabilirler. Baskı unsuru olabilecek oluşumlar; okul aile birlikleri ve koruma dernekleri, veliler,dini vakıf ya da kurumlar, öğretmen ve personel sendikaları, basın yayın örgütleri, yerel dernekler, siyasal parti temsilcilikleri, yerel yönetim unsurları, ticaret ve sanayi odaları

olarak sayılabilir (Gül, 2006). Okul yönetiminin bu baskıyı gruplarından yararlanma yoluna giderek yönetme ve öğretmenlere etki etmeyecek düzeye indirmesi beklenir (Başaran, 1988). Baskı grubunun etkinliği arttıkça grubu meydana getiren kişilerin bilgi ve yetenekleri de grubun yapısına yansımaktadır (Gül, 2006). Grubun büyüklüğü, iletişimi ve etkileşimi de büyük ölçüde etkiler (Baron, 1992). Bazı durumlarda başarılı olabilirler ve okullara bu baskı grupları yön verip okul yönetimini ve öğretmenleri güdümlü hale getirebilir. Okul yöneticisi, bazen bu baskılar altında çalışır. Bursalıoğlu (2008) bu baskıların demokratik olduğunu, bu baskılar olmadan toplum ve eğitimin demokratik olmasının da beklenemeyeceğini belirtmiştir. Paul (2000) ve Pym (2006) yaptıkları çalışmada etkili kararların alınmasında baskı gruplarının işlevlerin verimli bir yönünün de olduğunu tespit etmişlerdir.

Baskı grupları okul idaresine veya öğretmenlere amaçları doğrultusunda doğrudan ya da dolaylı olarak baskı kurabilmektedir. Doğrudan baskı dedikodu ya da kulis biçiminde kendisini göstermektedir (Gül, 2006). Baskı kurmaya çalışan grubun taleplerinde haklılığını kanıtlayan belgelerin sunması, görüşmelerde bulunmak üzere heyetler gönderilmesi doğrudan etkilemedir (Gül, 2006). Okul yönetimine ya da öğretmenlere yönelik baskılar her zaman açık bir şekilde doğrudan görüşmelerle yapılmayabilir. Bazen baskı üstü kapalı imalarla ve beklenti içerisinde gizli olarak verilen hediye, tatil, ihtiyaç giderme gibi maddi manevi olarak da yapılabilmektedir. Bu baskı grupları öğretmenlere ve okul yönetimine baskı kurarken veya yöntemlerini uygularken mevcut statü ve güçleri oranında etkili olurlar (Yücekök, 1987). Baskı kurmaya çalışan ya da kuranların faaliyetlerinin değerlendirilmesinde “Erişilmek istenen noktaya ulaşıldı mı? İstenen alındı mı ?” sorusuna verilen cevap baskı grubunun amacına ulaşmasında bir kıstastır (Gül,2006). Öztekin (1993) baskı gruplarının yöntemlerini beş grupta toplamıştır: a) İnandırma, b) tehdit, parasal destek verme, c) çalışmaların engellenmesi ve d) doğrudan eylemdir. Bu baskı yöntemleri kurumsal olabildiği gibi (sendikalar, vakıf ve dernekler vb.) kişisel tarzda da (veliler tarafından da) olabilmektedir.

Sürücü (2011)'ye göre eğitim kurumlarına yönelik baskı gruplarını dört ana başlık altında gruplamak mümkündür, bunlar; velilerin baskıları, ticari kuruluşların baskıları, siyasi otorite gruplarının baskıları ve bürokratik baskılar.

1.2.1. Çevresel Ekonomik Kuruluşların Baskıları

Okulun bulunduğu çevrede faaliyet gösteren ticari işletmeler, meslek odaları ve bunların temsilcileri ile sosyo-ekonomik açıdan güçlü olan bireyler başta eğitim yöneticileri olmak üzere öğretmenler ve okuldaki diğer çalışanlar üzerinde çeşitli baskılar kurabilmektedir ve onların kararlarını etkileyebilmektedirler (Yiğit ve Bayraktar, 2006).

Okulun maddi ihtiyaçlarının karşılanması konusunda ya da ihaleler konusunda yöneticiler zor durumda kalabilmektedir. Öğrencilerin yararlanacakları yardımcı kaynakları kendilerinden almaları, kantini kullanmaları, sadece belli yerlerden alışveriş yapmaları konusunda baskılar gelebilmektedir. Bazı bölgelerde okul yöneticileri bu baskılar altında kalabilmekte ve bu durum kararlarına etki edebilmektedir.

1.2.2. Okulun Bulunduğu Bölge Üzerinde Etkili Olan Siyasi Otorite Grupları ya da Kanaat Önderlerinin Baskıları

Sürücü (2011)'ye göre okulun bulunduğu çevredeki yerel yöneticiler ve yöreye özgü siyasal temsilciler, eğitim yöneticileri başta olmak üzere, öğretmenler, okul çalışanları ve veliler üzerinde çeşitli baskılar oluşturmakta ve bazen de bunları eyleme dönüştürmektedir.

Özellikle eğitim yöneticilerinin görevlendirilmesi ve atanmalarında siyasal otorite etkili olabilmektedir. Yönetici ve öğretmen atamalarının sonucunda çoğu idareci bu durumun sıkıntısını geçirmekte, bunun sonucunda da bu yolla gelen yöneticiler, okul çalışanlarına kendilerini kabul ettirmekte, okulun hedeflerini gerçekleştirmekte zorlanmaktadır (Yiğit ve Bayraktar, 2006)

1.2.3. Sosyal ve Ekonomik Çevre

Maddi imkânlarla muhtaç olan bir okulun ekonomik çevrenin imkânlarını kullanması tabii bir olaydır. Ancak okulun bu ihtiyacından dolayı suiistimal edilmesi ve baskı uygulanması da karşılaşılabilen bir olaydır. Gelir seviyesi arttıkça çevre baskısının da artacağı düşünülebilir.

1.2.4. Bürokratik Baskılar

Okul yöneticileri artan bürokratik işleri yerine getirmek, gelen-giden evrakı hazırlamak ve her şeyin resmiyetini oluşturma zorunluluğundan ötürü zamanının büyük bölümünü makamlarında geçirmektedirler. Bu sayede devlet sisteminin değişmez kuralı

olan bürokrasi ve bürokratik işlemler, okullara da yansiyarak bürokrasiye dayalı yönetim modeli olarak karşımıza çıkmaktadır. Sık yapılan toplantılara katılma, rotasyon, yöneticiliğin kazanılmış bir hak ve konumdan ziyade görevlendirme olması, okul müdürlerinin okulu ve çevresindeki sistemlerle ilişkilerini verimli hale getirme çabalarına yeterli zaman ayırmamasına neden olmaktadır (Yiğit ve Bayraktar, 2006). Eğitime ve öğrenciye yansıyacak bilgi ve tecrübelerini aktarma yönü zamanla bürokrasi odaklı bir tarza kayacaktır.

1.2.5.Velilerin Baskıları

Bazı veliler, sosyal ortam içerisinde sahip olduğu konum, statü veya maddi güçlerinden destek alarak, amaç ve menfaatleri doğrultusunda okul yönetimi ve öğretmenler üzerinde olumlu ya da olumsuz baskılar oluşturabilmektedir. Bazı veliler çocuğunun yetenek ve kapasitelerini düşünmeden yaşanan okul başarısızlığı durumunda veya olumsuz davranışlar gösterdiğinde doğrudan okulu ve öğretmeni suçlamaktadır (Sürücü, 2011). Öğrenci velileri bu düşüncelerle girdikleri bütün ortamlarda dile getirerek okulu ve öğretmenlerini toplum gözünde olumsuz bir konuma düşürmektedir (Yiğit ve Bayraktar, 2006). Velilerin bu davranışları okul yönetiminin ve öğretmenin gerginlik yaşamasına dolayısıyla motivasyonuna etkide bulunmaktadır.

1.3.Okul- Veli İletişimi ile İlgili Araştırmalar

Okul – veli iletişimi ile ilgili literatüre genel olarak bakıldığında daha çok okul ve ailenin işbirliği ve iletişime geçme nedenleri gibi konular üzerinde durulduğu görülmüştür.

“İlköğretim Okullarında Okul Çevre İlişkilerinin Düzeyi” isimli çalışmaya göre, en büyük baskı grupları ya hükümet dairelerindeki kanun yapıcı ve uygulayıcı personel arasından ya da görünürde liderleri bulunan ufak ve güçlü gruplardan meydana gelir. Bu gruplar dengede olduğu sürece, okul yöneticisine yönelik yönetimi etkileyecek baskıcı bir durum meydana getirmeyecektir (Aydoğan, 2006). Ancak bu denge bozulduğunda, baskı durumunun ortaya çıkması kuvvetle muhtemeldir.

Dönmez ve Yıldırım (2008) tarafından yapılan okulun ve öğretmenlerin ailelerle işbirliğine ilişkin çalışmalarında, sağlıklı bir işbirliği için okulun maddi yönde güçlendirilmesinin, akademik başarısının artması ve okulun daha rahat hareket etmesini sağladığı tespit edilmiştir.

Kolay (2004) tarafından yapılan “Okul Aile Çevre İşbirliğinin Eğitim Sistemindeki Yeri ve Önemi” adlı araştırmada, okul ile çevre arasında iletişim kurmanın verilen eğitimin kalitesi ve başarısı açısından önemli olduğu belirtilmiştir.

Sabancı (2009) tarafından yapılan “Türkiye’de Veli Katılımına İlişkin İlköğretim Okulu Yöneticilerinin, Öğretmenlerin ve Öğrenci Velilerinin Görüşleri” isimli çalışmada, yöneticilerin, öğretmenlerin ve velilerin etkili okul-aile işbirliğine yönelik genelde olumlu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Öğrenci velileri okul idarecilerini diğer personele göre daha yüksek puanla değerlendirmişlerdir. Velilerin görüşlerinde de çeşitli değişkenlere; mesleğe, velinin gelir durumuna, çocuğun sınıf düzeyine, cinsiyete ve velinin eğitim durumuna göre anlamlı fark bulunmamıştır.

Yıldırım ve Dönmez (2008) tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarına göre bazı öğretmenlerin ders saati tamamlamak için birkaç okulda derse girmesi sebebiyle velilerin okula geldiğinde onlarla görüşememeleri işbirliğini engelleyen sebep olarak görülmüştür.

Hatipoğlu ve Kavas (2016)’ın 250 öğretmen üzerinde yaptıkları araştırmada; öğrenci velilerinin olumlu ve açıklayıcı/bilgilendirici yaklaşım tarzını benimsemeleri ile öğretmen performansı arasında istatistiki yönden pozitif ilişkilerin olduğu, negatif ve eleştiren veli yaklaşım tarzı ile öğretmen performansı arasında ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Velilerin olumlu ve bilgilendirici yaklaşım tarzının öğretmenlerin performansını olumlu etkileyerek artırdığı gözlenmiştir.

Erdoğan ve Demirkasımoğlu (2010) ailelerin okul ile iletişime geçme nedenlerini araştırmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre ilkokulun ilk yıllarından itibaren ailelerinin okul idaresinden yoğun taleplerinin olduğu, öğrencinin yaşı ve sınıfı yükseldikçe bu taleplerin düştüğü belirlenmiştir. Ailelerin okul müdürleri ile iletişim nedenleri ilk sınıflarda en çok çocukların okul fobisi, öğrencilerin gelişimleri, öz bakımları ve arkadaşlarıyla iletişimi gibi konulardadır. İlköğretimin son sınıflarında ise aile beklentileri akademik yönde olmuştur. Özellikle ortaokul ve lise dönemlerinde taleplerin azaldığı, var olan taleplerin de daha çok akademik anlamda olduğu belirlenmiştir.

Çayak (2013) “Öğretmen-Veli İşbirliği İle İlkokul Öğrencilerinin Sınıf İçindeki İstenmeyen Davranışları Arasındaki İlişki Konulu” araştırmasında, veli-okul iletişimi

konusunda velilerin öğrenim durumlarına, evlerinde çalışan kişi sayısına, yaşlarına, mesleklerine, çocuklarının cinsiyetine, çocuklarının okuduğu sınıfa ve öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

1.4.Eğitimde Baskı- Yıldırımlarla İlgili Yapılan Çalışmalar

Ürün ve Gökçe (2015) “Okul Müdürlerinin Baskı Gruplarının İstekleri ile Başa Çıkma Taktikleri” isimli çalışmasında, okul yönetiminden ve öğretmenlerden ailelerin, siyasi grupların, sendikaların ve dini grupların istekleri olduğunu belirlemiştir. Aynı veya benzer olan istekler gruplandırılmıştır. Araştırma sonuçları incelendiğinde okula baskı uygulayan grupların başında aileler gelmektedir. Okul müdürlerinden ailelerin en çok talebinin de, velisi buldukları öğrenci işleriyle ilgili olduğu sonrasında eğitim-öğretim süreci işleri ve okul işletmesi işleriyle ilgili istekler geldiği, son olarak ise personel özlük işleriyle ilgili konularda isteklerinin olduğu görülmektedir. Araştırmada ailelerin, öğrencilerinin okula kayıt hakkı olmadığı halde kayıt yaptırmaya çalışmalarının en fazla baskı nedeni olduğu göze çarpmaktadır. Araştırma sonuçlarında dikkat çeken diğer bir baskı nedeni de eğitim öğretim süreçlerinde ilkokulda sınıf öğretmeni seçme; okul idaresi ile ilgili en çok okulun temizliği; personel ile ilgili ise en yüksek oranda kadrolu öğretmen verilmesi konusunda talep gelmektedir. Okul müdürlerinin ailelerin bu istekleri karşısında reddetme, isteği kabul etme, veli ile toplantı, veliyi oyalama, görüşme ve seminer yapma gibi yollara başvurduğu belirlenmiştir.

Özcan (2014) okulun çevresinde yer alan baskı gruplarının (dernek, işletme, vakıf, işçi ve işveren kuruluşları ile bürokrat ve siyasiler) okula etkisini incelemiştir. Bu çalışmada okul yöneticilerinin tamamı, okul çevresindeki vakıfların, derneklerin ve ticari kuruluşların okullarında faaliyet gerçekleştirmek için talepte bulduklarını belirtmiştir. Vakıf ve dernekler okullarda tanıtım yapma, afiş asma, broşür dağıtma gibi taleplerde bulunmuşlardır. Yine aynı çalışmada bürokrat ve siyasilerin doğrudan ya da milli eğitim müdürlüğü bürokratları aracılığıyla baskı yaptıkları, velilerin de yöneticilerden, çocuklarının iyi sınıf algısı olan sınıflara alınması, öğrenci notlarının yükseltilmesi, oturduğu sıranın veya yanındaki sıra arkadaşlarının değiştirilmesi, yurtta kalıyorsa istediği odaya yerleştirilmesi, çocuğunun istedikleri öğretmenin sınıfına verilmesi, devamsızlık konusunda idare edilmesi ve mesleki okullarda daha iyi bölüme geçme gibi isteklerinin olduğu belirlenmiştir.

Acar (2011) tarafından yapılan duygusal taciz ve ilkokul-ortaokul öğretmenlerinin motivasyonlarına etkisine yönelik bir alan araştırması sonucunda, örneklem grubunun duygusal tacize maruz kalmaları ile motivasyonları arasında ters yönlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak, duygusal tacize maruz kalan bireylerin motivasyonlarında düşüklük yaşadıkları belirlenmiştir.

1.5. Problem

Okul müdürleri ve öğretmenler farklı grupların baskıları altında çalışmalarını sürdürmektedirler. Baskı yapan bu gruplar arasında velilerin durumu diğerlerinden farklı olarak ele alınabilir. Zira öğretmenler ve okul müdürleri kalabalık öğrenci topluluğuna hitap etmekte, aynı zamanda her öğrencinin velisiyle gerektiğinde tek tek ilgilenip istek ve sorularını cevaplamak durumunda kalmaktadır.

Önceleri çocuklarını arkadaşlarıyla veya yalnız başına okula gönderen veliler, değişen toplumsal koşullar ve çevreye duyulan güvensizlik sonucunda okula kadar çocuklara refakat etmeye başlamışlardır. Okul bahçesinde çocuklarla vedalaşmak yerine sınıfına ve hatta sırasına kadar çocuğu götürüp yerleştirmek için diretebilmektedirler. Bazı okul müdürleri giriş çıkışlarda velileri bahçe içine dahi sokmaz iken bazıları bu duruma ses çıkarmamaktadır.

Velilerin okulun içine bu denli sokulması, öncelikle öğretmenleri ve okul müdürlerini huzursuz edebilir. Okul aynı zamanda çalışanları için bir aile ortamıdır. Bu aile ortamına her gün bu kadar yabancıların dahil olması, aile içinde kalması gereken paylaşımların aile dışına çıkmasına ve farklı yorumlanmasına neden olabilmektedir.

Diğer yandan, aile katılımı eğer aileler sınırlarının nerede başlayıp nerede biteceğini biliyorlarsa anlamlıdır. Aksi halde, veli her konuda müdahil duruma gelir ki bu da öğretmenlerin istemediği bir durumdur. Velilerin, hem çocuklarına hem de öğretmenlere karşı aşırı kontrolcü ve baskıcı davranmaları öğretmenler açısından istenen bir durum değildir (Erdoğan & Demirkasımoğlu, 2010).

Okulun içinde gözlemledikleri durumları her veli kendi düşünce ve tecrübeleriyle yorumlamakta, durumu değil de yorumlarını çevresiyle paylaşmakta, hoşuna gitmeyen olayları eleştirmekte ve birleşerek hoşnut olmadıkları durum için baskı kurabilmektedir. Diğer taraftan öğretmenleri birbiriyle kıyaslamakta, kendi kıstaslarına göre eleştirilerde bulunmakta ve öğretmenleri kendi istekleri doğrultusunda şekillendirmeye çalışabilmektedirler. Çoğu zaman da aileler, okulu belirli bir imalatın

gerçekleştiği yer gibi görmekte ve verdiği ürünlerden dolayı hesaba çeker gibi bir havaya girebilmektedirler (Erdoğan, 2000).

Veliler eski dönemlere kıyasla aşırı kontrolcü ve baskıcı davranmaktadır. Katılımın dozunu ayarlayamamaktadır. Dozunda olursa katılım gereklidir (Erdoğan & Demirkasımoğlu, 2010).

Velilerin beklentileri yalnızca notla ilgili konularda kalmamakta, memnun olmadıkları öğretmenleri okul müdürüne şikayet ederek sınıf veya öğretmen değişikliği konusunda baskı kurmakta hem müdürü hem de öğretmeni zor duruma sokabilmektedir. Özel okul velileri ise sınıf değişikliği yerine okul değişikliğine gidebilmekte ve çocuğun içinde bulunduğu sosyal ortamı kökten değiştirebilmektedir. Bu durum öğrencinin de öğretmenine bakış açısını değiştirebilmekte, öğretmenlik mesleğine duyulan saygı kavramında erozyona yol açabilmektedir.

Velilerin kendilerini “Eğitim Hizmetleri”nin bir tarafı olarak görmeye başlamasıyla birlikte “eti senin kemiği benim” yaklaşımından uzaklaşmış; okul seçimi, çocukların eğitimine yardımcı olma, okul yönetiminde söz sahibi olma gibi konularda daha etkin bir rol üstlenme çabaları fark edilir bir şekilde arttığı gözlemlenmektedir.

Velilerin yönetimde etkin rol oynar hale gelmesi, okul müdürlerinin ve öğretmenlerin yönetim ve öğretim becerilerini artıran bir faktör olabileceği gibi, hata yapmaya yol açan bir baskı unsuru olarak da algılanabilir. Özel okullarda veya devlet okullarında bu baskılar kendini farklı boyutlarda gösterebilir. Açıkalın (1989)’ın araştırma sonuçlarına göre veliler, okul müdürü, üst makamlar yoluyla baskı kurmak yerine gidip öğretmenlerle yüzyüze görüşmeyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Ancak verilerin ayrıntılı yorumlanmasının sonucunda özel okul velilerinin okul müdürünü, okul koruma ve okul aile birliği gibi örgütleri öğretmenlere baskı için daha etkili bir biçimde kullandıkları anlaşılmaktadır.

Tüm gün velilerden gelen çeşitli baskılara maruz kalan öğretmenler ve müdürler, bunun sonucunu farklı biçimlerde dışavurabilir ve günlük yaşamlarına, okuldaki tutum ve davranışlarına, aile hayatlarına bu durumu yansıtabilmektedir. Diğer yandan, baskı yapan grubun kişilik, sosyal yaşam veya ekonomik profili birbirleriyle benzerlik gösterebilir.

Velilerin baskıları, çocuklarının yaşlarına ve ilkokul veya ortaokulda öğrenci olma durumlarına göre de farklılık gösterebilir. İlkokulda öğrencisi olan velilerin talepleri ile çocuğu ortaokula giden velinin talep ve baskıları da farklılık gösterebilir.

Tüm bunlar düşünülürken, okul müdürlerinin ve öğretmenlerin görevlerini gerçekleştirirken veliler tarafından gördükleri baskıların neler olduğunun, veli baskılarının davranışlarını nasıl etkilediğinin ve bu baskıların yarattığı sonuçların neler olabileceğinin bilinmesi önem kazanmaktadır.

1.6.Amaç

Bu araştırma ile devlet okullarında müdür ve öğretmenler üzerinde velilerin bir baskı gücüne sahip olup olmadıkları saptanmaya çalışılmıştır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Okul müdürlerine ve öğretmenlere veliler ne tür baskılar uygularlar? Bu baskıların olumlu ve olumsuz etkileri nelerdir?
2. Veliler tarafından oluşturulan bu baskılar okul müdürleri ve öğretmenlerde davranış değişikliğine (not değişikliği, öğrenciye veya öğretmene karşı tutum değişikliği vb.) yol açar mı?
3. Veliler tarafından gelen baskılar nedeniyle öğretmenlerin okul yöneticileri ile karşı karşıya geldiği durumlar oluşmakta mıdır?
4. Velilerin yönetici performans değerlendirmelerine katılması, bir baskı unsuru olarak algılanabilir mi?
5. Milli Eğitim Bakanlığı Alo 147 İletişim hattının uygulamada olması okul müdürleri ve öğretmenler için bir baskı unsuru olarak algılanabilir mi?

1.7. Önem

Velilerin okul müdürleri ve öğretmenlere bakış açısı şayet bir etki oluşturuyorsa, bu etkinin olumlu veya olumsuz algı ve davranışlara yol açması kaçınılmaz olabilir. Velilerden gelen davranışlar baskıya dönüştüğü anda o kurumda çalışan müdür ve öğretmenler, bu baskılarla başa çıkmaya çalışacak ve bunun yansımalarını hem okul ortamlarına hem de özel yaşamlarına taşıyacaklardır. Velilerin ne tür baskılar yaratabileceğinin ve bu baskıların hangi sonuçlara yol açabileceğinin hem müdürler hem de öğretmenler açısından bilinmesi önem taşımaktadır. Ayrıca, müdür ve öğretmen adaylarının da konuyla ilgili önbilgilerinin olması, ileriki yaşantılarında onlara kolaylık sağlayacaktır.

Tüm bunlar düşünülürken, bu araştırma hali hazırda müdür ve öğretmen olarak görev yapmakta olanlara ve görev almak isteyenlere yol gösterici olması ve konuyla

ilgili sınırlı sayıda araştırma yapıldığı için diğer araştırmacılara da ışık tutması düşünüldüğü için önem taşımaktadır.

1.8. Varsayımlar

Bu araştırmada, araştırma kapsamına alınan kişilerin görüş ve algılarına dayanarak, okullarda müdürlere ve öğretmenlere velilerin uyguladığı baskının boyutu, türleri ve yansımaları ile ilgili çıkarımlar yapılabileceği varsayılmaktadır.

Ayrıca araştırmaya katılan okul müdürleri ve öğretmenlerin soruları samimi ve içtenlikle cevaplayacakları varsayılmaktadır.

1.9. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma, araştırmaya dahil edilen yöneticilerin ve öğretmenlerin görüşleri ve onların görüşlerini saptamaya yönelik görüşme kayıtları ile sınırlıdır.
2. Araştırmanın İstanbul ili Kartal ilçesinde bulunan 10 okul müdürü (5 ilkokul müdürü, 5 ortaokul müdürü) ve 10 öğretmen (5 ilkokul öğretmeni, 5 ortaokul öğretmeni) ile yapılacak olması da bir sınırlılıktır.

1.10. Tanımlar

Baskı: Belli bir topluluk içinde süregelen bir değeri gerçekleştirmek için bireylere veya topluluklara o konudaki tutumlarını, davranışlarını değiştirmeleri için yapılan baskı (Türk Dil Kurumu). Yapılan bu araştırmada, velilerin kendi talep ve isteklerini okul müdürü ve öğretmenlerine kabul ettirme çabaları, ilk denemelerinde sonuç alamadıklarında bir üst kademeye şikayette bulunmaları, her türlü suçlayıcı tavır ve davranışları, var olan okul ve sınıf gidişatına müdahalede bulunma ve yönlendirme isteklerinin tümü “veli baskısı” olarak değerlendirilmiştir.

Yönetici: Okulu ya da bir eğitim örgütünü, amaçlarını gerçekleştirecek nitelikte yöneten kişidir (Başaran İ. E., 1996).

Veli: Bir çocuğu koruyan, işlerine bakan ve her türlü davranışından sorumlu olan kimse, ege, iye (Türk Dil Kurumu).

BÖLÜM II

YÖNTEM

2.1.Araştırma Modeli

Bu araştırma nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji modelinde bir çalışmadır.

Fenomenoloji çevremizdeki fenomenler hakkında insanların deneyimlerini, algılarındaki farklılıkları açığa çıkarmaya odaklanan ampirik bir çalışmadır (Melanlıoğlu,2013). Fenomonoloji, nitel araştırmanın doğasına uygun olarak kesin ve genellenebilir sonuçlar ortaya koymayabilir. Ancak bir olguyu daha iyi tanımaya ve anlamaya yardımcı olacak sonuçlar sağlayacak örnekler, açıklamalar ve deneyimler ortaya koyabilir. Bu yönüyle hem bilimsel literatüre hem de uygulamaya yönelik katkılar sunabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Nitel araştırmalarda en sık kullanılan yöntem görüşmedir (Yıldırım & Şimşek, 2008). Araştırma görüşme tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

2.2.Evren ve Örneklem

2015-2016 Eğitim-Öğretim Yılı'nda İstanbul ili Kartal ilçesinde bulunan 10 okul müdürü (5 ilkokul müdürü, 5 ortaokul müdürü) ve 10 öğretmen (5 ilkokul öğretmeni, 5 ortaokul öğretmeni) araştırma grubunu oluşturmuştur. Toplam olarak 20 kişi ile görüşülmüştür. Yapılan araştırma için Kartal ilçesinin seçilmesinin nedeni, araştırmacının çalıştığı kurumun da aynı ilçede bulunması, görüşme yapılacak olan kişilere ulaşılabilirliğin kolay olması ve araştırma yapılabilecek sayıda kurumun bu ilçede bulunmasıdır.

Fenomonoloji araştırmalarında veri kaynakları, araştırmanın odaklandığı olguyu yaşayan ve bu olguyu dışa vurabilecek veya yansıtabilecek bireyler ya da gruplardır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Araştırma grubu belirlenirken, Kartal ilçesinde bulunan ilk ve ortaokullar liste olarak sıralanmış ve yansızlığı korumak için ad çekme yöntemine gidilmiştir. Bu şekilde toplam 47 okul arasından 5 ilkokul ve 5 ortaokul olmak üzere toplam 10 okul yansız olarak belirlenmiştir.

2.3.Veriler ve Toplanması

Araştırmada, okul müdürlerinin ve öğretmenlerin hissettikleri veli baskısına ilişkin görüşleri alınmıştır. Verilerin toplanması, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Görüşme formunda bulunan sorular öncelikle araştırmacı tarafından hazırlanmış ve alan uzmanları olarak hem öğretim üyesi hem de okul müdürleri tarafından değerlendirilmiştir. Uzmanların ortak kanısıyla 1 soru çıkartılmış ve 7 soru görüşme formuna alınmıştır. Öğretmenler için ve müdürler için ayrı görüşme formları kullanılmıştır. Görüşmeler gerçekleştirilirken ilkokul müdürleri (İM1, İM2, İM3, İM4, İM5), ortaokul müdürleri (OM1, OM2, OM3, OM4, OM5), ilkokul öğretmenleri (İÖ1, İÖ2, İÖ3, İÖ4, İÖ5), ortaokul öğretmenleri (OÖ1, OÖ2, OÖ3, OÖ4, OÖ5) şeklinde kodlanmıştır.

Problem taramaları, çalıştıkları okullarda yapılmış olup, görüşmeler sırasında ses kayıt cihazından faydalanılmıştır.

Hem müdürler hem de öğretmenler için uygun olacağı düşünüldüğünden, görüşmelerin büyük kısmı 2015-2016 Eğitim Öğretim yılı sonundaki yaz seminerleri süresince gerçekleştirilmiştir.

Kura yöntemiyle adı çekilen okullara görüşmeye gidilmeden önce telefonla randevu alınmış ve görüşmeyi kabul eden okul müdürleri ile öncelikli olarak görüşülmüştür. Okul müdürü ile görüşme gerçekleştirildikten sonra öğretmenler odasına geçilmiş, araştırmacı kendisi ve yaptığı araştırma ile ilgili kısa bir bilgi verdikten sonra, konuyla ilgili paylaşımlarda bulunabilecek ve gönüllü olan bir öğretmenle de uygun bir ortama geçip görüşmeyi gerçekleştirmiştir.

Görüşmeler, görüşme yapılan müdür ve öğretmenlerin paylaşımlarına bağlı olarak 8 ila 15 dakika arasında sürmüştür.

2.3.1. Görüşme Kılavuzu

Görüşme kılavuzu, görüşmecinin uyması gereken önemli kuralları hatırlatıcı, görüşme sorularını belli bir sırada içeren ve gerektiğinde kayıt işlerini de kolaylaştıracak biçimde hazırlanmış bir listedir (Karasar, 2013).

Görüşme kılavuzu görüşme süreci hakkında genel bilgileri, kaçınılması gereken önyargı ve hataların bir özetini ve iyi bir görüşmenin ipuçlarını sağlamalıdır (United States Office of Personal Management, 2008).

Bu araştırmanın görüşme kılavuzunda araştırmacı kendisini tanıtmış, amacını ve beklentilerinin neler olduğunu açıklamış, kayıt işleminin nasıl yürüyeceğini ifade etmiş ve araştırmanın nasıl sonlandırılacağına yer vermiştir.

2.3.2. Görüşmeye Hazırlık

Öncelikle müdürlere ve öğretmenlere araştırmacı tarafından hazırlanan sözleşme verilmiş ve okumaları istenmiştir. Araştırmaya katılmayı kabul ederlerse imzaları istenmiştir.

Görüşmelerin tamamı araştırmacı tarafından yapılmıştır. Görüşme sırasında akıcılığın bozulmaması, sonuçların ayrıntılı değerlendirilebilmesi ve eksiksiz kaydedilebilmesi için ses kayıt cihazının kullanılacağı belirtilmiş olup bu kayıtların araştırmayı yapan kişi dışında hiç kimse tarafından dinlenmeyeceği ifade edilmiştir.

Araştırmacı, soruların kendisi tarafından sorulacağını belirtmiş ve sorular yeterince açık ve anlaşılır değilse, bunu ifade etmekten çekinilmemesi gerektiğini söylemiştir.

2.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Araştırma kapsamında elde edilen veriler, içerik analizi tekniği ile çözümlenip yorumlanmıştır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla fark edilemeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir (Yıldırım & Şimşek, 2008).

Analiz gerçekleştirilirken, yapılan görüşmelerin deşifreleri okunmuş; tema ve kodlar belirlenmiştir. Bu kapsamda beş tema ve beş kod belirlenmiştir. Oluşturulan bu tema ve kodlar çerçevesinde araştırma bulgularının analizi yapılmıştır.

Araştırmanın geçerlik çalışmaları kapsamında, veri toplama aracının hazırlanması sürecinde öncelikle literatürden yararlanılmış ve sonrasında uzman görüşleri alınarak veri toplama aracına son şekli verilmiştir. Araştırmanın geçerliğini sağlamak için ayrıca doğrudan alıntılama yapılmıştır. Bu kapsamda temaların ve kodların elde edildiği katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntılama yapılmıştır.

BÖLÜM III

BULGULAR

Araştırmacı, müdürler ve öğretmenler ile gerçekleştirdiği görüşmeleri tamamladıktan sonra, kayıtların dökümü aşamasına geçmiştir. Alınmış olan ses kayıtları, hiçbir değişiklik yapılmadan görüşme formuna aktarılmış ve her müdür ve öğretmen için ayrı bir görüşme formu kullanılmıştır. Yazılı forma dönüştürülen görüşmelerin hepsi tek tek okunarak değerlendirilmiş ve yanıtlar müdürler ve öğretmenler olarak ayrı ayrı gruplandırılmıştır.

3.1. Müdürlerin Verdiği Yanıtlara İlişkin Bulgular

3.1.1. “Okul yöneticilerine veliler ne tür baskılar uygularlar? Bu baskıların siz yöneticilere olan olumlu ve olumsuz etkileri nelerdir?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Okul müdürlerine ilk olarak “Okul yöneticilerine veliler ne tür baskılar uygularlar? Bu baskıların siz yöneticilere olan olumlu ve olumsuz etkileri nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Alınan yanıtlar, frekans ve yüzdelik dağılımları Çizelge 3.1.1’de görülmektedir.

Çizelge 3.1.1.

Müdürlerin veli baskısı hakkındaki düşünceleri

Yanıtlar	<i>f</i>	%
A- Öğretmen ve sınıf seçimi ile ilgili baskı uygularlar.	7	70
B- Okul müdürlerine veliler baskı uygulayamazlar.	2	20
C- Öğrencilerin akademik başarısı ile ilgili baskı uygularlar.	1	10
Görüşler Toplamı	10	100

Çizelge 3.1.1.’de görüldüğü gibi, görüşme yapılan müdürlerden 7’si (İM2, İM3, İM5, OM1, OM2, OM3, OM4) velilerin öğretmen ve sınıf seçimi ile ilgili baskı uyguladığını; 2 tanesi (İM1, İM4) velilerin herhangi bir konuda baskı uygulayamayacaklarını; 1’i (OM5) ise öğrencilerin akademik başarısı ile ilgili baskı uyguladığını ifade etmişlerdir.

3.1.2. “Veliler tarafından oluşturulan bu baskılar sizde davranış değişikliğine (not değişikliği, öğrenciye veya dersin öğretmenine karşı tutum değişikliği, vb.) yol açıyor mu?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Okul müdürlerine ikinci olarak “Veliler tarafından oluşturulan bu baskılar sizde davranış değişikliğine (not değişikliği, öğrenciye veya dersin öğretmenine karşı tutum

değişikliği, vb.) yol açıyor mu?” sorusu sorulmuştur. Alınan yanıtlar, frekans ve yüzdelik dağılımları Çizelge 3.1.2.’de görülmektedir.

Çizelge 3.1.2.
Veli baskılarının davranış değişikliğine yol açıp açmaması ile ilgili müdürlerin görüşleri

Yanıtlar	F	%
A- Hayır, kesinlikle yol açmaz.	6	60
B- Evet, yol açabilir.	4	40
Görüşler Toplamı	10	100

Çizelge 3.1.2.’de görüldüğü gibi, görüşme yapılan müdürlerden 6’sı (İM1, İM3, İM5, OM1, OM2, OM3) davranış değişikliğine kesinlikle yol açmayacağını; 4’ü ise (İM2, İM4, OM4, OM5) velilerden gelen baskıların kendilerinde davranış değişikliğine yol açtığını ifade etmişlerdir.

3.1.3.“Veliler Tarafından Gelen Bakılar Nedeniyle Öğretmenlerle Karşı Karşıya Kaldığınız Durumlar Oldu mu? Olduysa Kısaca Paylaşır mısınız?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Okul müdürlerine üçüncü olarak “Veliler tarafından gelen baskılar nedeniyle öğretmenlerle karşı karşıya geldiğiniz durumlar oldu mu? Olduysa kısaca paylaşır mısınız?” sorusu sorulmuştur. Alınan yanıtlar, frekans ve yüzdelik dağılımları Çizelge 3.1.3.’de görülmektedir.

Çizelge 3.1.3.
Veli baskısı nedeniyle öğretmenlerle karşı karşıya kalma konusunda müdürlerin görüşleri

Yanıtlar	f	%
A- Evet, böyle durumlarla karşılaştım	5	50
B- Hayır, öğretmenlerle hiç karşı karşıya kalmadım	5	50
Görüşler Toplamı	10	100

Çizelge 3.1.3.’de görüldüğü gibi, görüşme yapılan müdürlerden 5’i (İM5, OM1, OM2, OM3, OM5) velilerden gelen baskılar nedeniyle öğretmenlerle karşı karşıya geldiği durumlar olduğunu; diğer 5’i ise (İM1, İM2, İM3, İM4, OM4) bu baskılar nedeniyle öğretmenlerle hiç karşı karşıya gelmediklerini ifade etmişlerdir.

3.1.4. “Velilerin yönetici performans değerlendirmelerine katılmasını üstünüzde bir baskı unsuru olarak görüyor musunuz?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Okul müdürlerine dördüncü olarak “Velilerin yönetici performans değerlendirmelerine katılmasını üstünüzde bir baskı unsuru olarak görüyor musunuz?” sorusu sorulmuştur. Alınan yanıtlar, frekans ve yüzdeler dağılımları Çizelge 3.1.4.’de görülmektedir.

Çizelge 3.1.4.

Velilerin yönetici performans değerlendirmelerine katılmalarının baskı unsuru olup olmaması hakkında müdürlerin görüşleri

Yanıtlar	f	%
A- Hayır, kesinlikle görmüyorum.	8	80
B- Performans değerlendirmelerinde siyasi görüşün etkili olduğunu düşünüyorum.	1	10
C- Tek başına veliler değerlendirirse baskı olur; öğretmen ve öğrenci de değerlendirmeye katılmalı.	1	10
Görüşler Toplamı	10	100

Çizelge 3.1.4.’de görüldüğü gibi; görüşme yapılan müdürlerden 8’i (İM1, İM2, İM3, İM4, İM5, OM2, M3, OM4, OM5) velilerin yönetici performans değerlendirmelerine katılmalarını kesinlikle baskı unsuru olarak görmediklerini; 1’i (OM1) bu değerlendirmelerde velilerin siyasi görüşlerinin etkili; 1 tanesi ise (OM3) tek başına veliler katılırsa baskı oluşturacağını ancak öğretmen ve öğrencilerinde katılımının gerekli olduğunu ifade etmişlerdir.

3.1.5. “Milli Eğitim Bakanlığı Alo 147 İletişim hattının uygulamada olması sizler için bir baskı unsuru mudur? Gelen şikayetler doğrultusunda bir soruşturma veya teftiş geçirdiniz mi?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Okul müdürlerine dördüncü olarak “Milli Eğitim Bakanlığı Alo 147 İletişim hattının uygulamada olması sizler için bir baskı unsuru mudur? Gelen şikayetler doğrultusunda bir soruşturma veya teftiş geçirdiniz mi?” sorusu sorulmuştur. Alınan yanıtlar, frekans ve yüzdeler dağılımları Çizelge 3.1.5.’de görülmektedir.

Çizelge 3.1.5.

MEB Alo 147 Hattı'nın baskı unsuru olup olmaması hakkında müdürlerin görüşleri

Yanıtlar	f	%
A- Hayır, görmüyorum. Velinin kendini ifade etmesi açısından bu hat olmalı.	1	10
B- Gereksiz şikayetler oluyor, eleme yapılmalı.	5	50
C- Bilinçsiz velilerin istediklerini yaptırmak için daha sık kullandığını düşünüyorum.	2	20
D- Evet, baskı unsuru olarak görüyorum.	2	20
Görüşler Toplamı	10	100

Çizelge 3.1.5.'de görüldüğü gibi, görüşme yapılan müdürlerden 1'i (İM2) Alo 147 Hattı'nı bir baskı unsuru olarak görmediklerini ve velilerin kendilerini ifade edebilmeleri açısından olması gerektiği konusunda görüş belirtmişler; 5'i (İM1, İM3, İM4, OM2, OM4) gereksiz şikayetlerin olduğunu ve bunların bir kısmının elenmesi gerektiğini belirtmişler; 2'si (İM5, OM5) bilinçsiz velilerin daha çok kullandığını belirtmişler; 2'si (OM1, OM2) ise bu hattı baskı unsuru olarak hissettiklerini ifade etmişlerdir.

3.1.6. “Veliler tarafından gelen baskılar sizce ilkokul-ortaokul, özel okul-devlet okulu, öğretmen-yönetici olma durumuna göre değişmekte midir?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Müdürlere altıncı olarak “Veliler tarafından gelen baskılar sizce özel okul-devlet okulu, ilkokul-ortaokul, öğretmen-yönetici olma durumuna göre değişmekte midir?” sorusu sorulmuştur. Alınan yanıtlar, frekans ve yüzdeler dağılımları Çizelge 3.1.6.'da görülmektedir.

Çizelge 3.1.6.

Veli baskılarının ilkokul-ortaokul, özel okul-devlet okulu, öğretmen-yönetici olma durumlarına göre değişiklik gösterip göstermemesi hakkında müdürlerin görüşleri

Yanıtlar	f	%
A- Özel okullarda daha çok baskı olduğunu düşünüyorum.	6	60
B- Özel okullarda yönetime velilerin baskı yapacağını düşünmüyorum.	2	20
C- Kesin bir fikrim yok.	1	10
D- Evet, her aşamada değişir.	1	10
Görüşler Toplamı	10	100

Çizelge 3.1.6.'da görüldüğü gibi, görüşme yapılan müdürlerden 6'sı (İM2, İM3, İM4, İM5, OM1, OM2) özel okullarda daha çok baskı yapıldığını; 2'si (İM1, OM3) özel okullarda yönetici kademesinde velilerin baskı yapabileceğini düşünmediklerini; 1'i (OM4) kesin bir fikri olmadığını; 1'i (OM5) belirtilen her aşamada değiştiği şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

3.1.7. “Baskı altında kaldığınız durumların meslek hayatınıza, ailenize ve sosyal yaşamınıza yansımaları olmakta mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Müdürlere yedinci olarak “Baskı altında kaldığınız durumların meslek hayatınıza, ailenize ve sosyal yaşamınıza yansımaları olmakta mıdır?” sorusu sorulmuştur. Alınan yanıtlar, frekans ve yüzde dağılımları Çizelge 3.1.7.'de görülmektedir.

Çizelge 3.1.7.

Baskı altında kalınan durumların meslek, aile ve sosyal yaşama yansımaları hakkında müdürlerin görüşleri

Yanıtlar	f	%
A- Hayır, yansıtımadım. Okulda olanı eve taşımadım.	6	60
B- Evet, yansımaları olur.	4	40
Görüşler Toplamı	10	100

Çizelge 3.1.7.'de görüldüğü gibi, görüşme yapılan müdürlerden 6'sı (İM1, İM3, İM4, OM2, OM3, OM4) baskı altında kaldıkları durumları meslek, aile ve sosyal yaşamlarına yansıtmadıklarını; 4'ü ise (İM2, İM5, OM1, OM5) okulda yaşanan baskıları ister istemez özel hayatlarına taşıdıklarını ifade etmişlerdir.

3.2. Öğretmenlerin Verdiği Yanıtlara İlişkin Bulgular

3.2.1. “Öğretmenlere veliler ne tür baskılar uygularlar? Bu baskıların sizlere olan olumlu ve olumsuz etkileri nelerdir?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Öğretmenlere ilk olarak “Öğretmenlere veliler ne tür baskılar uygularlar? Bu baskıların sizlere olan olumlu ve olumsuz etkileri nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Alınan yanıtlar, frekans ve yüzde dağılımları Çizelge 3.2.1.'de görülmektedir.

Çizelge 3.2.1.

Öğretmenlerin veli baskısı hakkındaki görüşleri

Yanıtlar	<i>f</i>	%
A- Alo 147 Hattı aracılığıyla baskı kurarlar.	1	10
B- Çocuklarına ilgi gösterme konusunda baskı kurarlar.	2	20
C- Ödevler konusunda baskı kurarlar.	2	20
D- Notlar konusunda baskı kurarlar.	4	40
E- Sınıfta disiplin kurma konusunda baskı kurarlar.	1	10
Görüşler Toplamı	10	100

Çizelge 3.2.1.'de görüldüğü gibi, görüşme yapılan öğretmenlerden 1'i (İÖ1) velilerin Alo 147 hattı aracılığı ile baskı kurduklarını; 2'si (İÖ2, İÖ3) çocuklarına ilgi gösterme konusunda baskı kurduklarını; 2'si (İÖ4, İÖ5) ödevler konusunda baskı kurduklarını; 4'ü (OÖ1, OÖ2, OÖ3, OÖ4) notlar konusunda baskı kurduklarını; 1'i ise (OÖ5) sınıfta disiplin kurma konusunda baskı kurduklarını ifade etmişlerdir.

3.2.2. “Veliler tarafından oluşturulan bu baskılar sizde davranış değişikliğine (not değişikliği, öğrenciye karşı tutum değişikliği, vb.) yol açıyor mu?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Öğretmenlere ikinci olarak “Veliler tarafından oluşturulan bu baskılar sizde davranış değişikliğine (not değişikliği, öğrenciye karşı tutum değişikliği, vb.) yol açıyor mu?” sorusu sorulmuştur. Alınan yanıtlar, frekans ve yüzde dağılımları Çizelge 3.2.2.'de görülmektedir.

Çizelge 3.2.2

Veliler baskısının davranış değişikliğine yol açıp açmaması ile ilgili öğretmenlerin görüşleri

Yanıtlar	<i>f</i>	%
A- Hayır, değişikliğe yol açmaz.	5	50
B- Anlık durum değişikliğine neden olabilir.	1	10
C- Geriye dönüp notları gözden geçirdiğim oluyor.	2	20
D- Öğrenciye karşı tutum değişikliği olabiliyor.	2	20
Görüşler Toplamı	10	100

Çizelge 3.2.2.'de görüldüğü gibi, görüşme yapılan öğretmenlerden 5'i (İÖ1, İÖ2, İÖ3, İÖ5, OÖ2) veliler tarafından gelen baskıların kendilerinde davranış değişikliğine yol açmadığını; 1'i (İÖ4) anlık durum değişikliğine neden olabileceğini; 2'si (OÖ1, OÖ3) geriye dönüp notları gözden geçirip tekrar değerlendirdiğini; 2'si ise (OÖ4, OÖ5) öğrenciye karşı tutum değişikliğine yol açabildiğini ifade etmişlerdir.

3.2.3. “Veliler tarafından gelen baskılar nedeniyle okul yönetimiyle karşı karşıya geldiğiniz durumlar oldu mu? Olduysa kısaca paylaşabilir misiniz?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Öğretmenlere üçüncü olarak “Veliler tarafından gelen baskılar nedeniyle okul yönetimiyle karşı karşıya geldiğiniz durumlar oldu mu? Olduysa kısaca paylaşabilir misiniz?” sorusu sorulmuştur. Alınan yanıtlar, frekans ve yüzde dağılımları Çizelge 3.2.3'de görülmektedir.

Çizelge 3.2.3.

Veli baskısı nedeniyle okul yönetimiyle karşı karşıya kalma konusunda öğretmenlerin görüşleri

Yanıtlar	f	%
A- Okul yönetimiyle karşı karşıya gelmedim.	6	60
B- Ben değil ama bu durumu yaşayan arkadaşlarım oldu.	3	30
C- Evet okul yönetimiyle karşı karşıya geldim.	1	10
Görüşler Toplamı	10	100

Çizelge 3.2.3.'de görüldüğü gibi, görüşme yapılan öğretmenlerden 6'sı (İÖ1, İÖ2, İÖ4, İÖ5, OÖ3, OÖ5) veliler tarafından gelen baskılar nedeniyle okul yönetimiyle karşı karşıya geldiği bir durum yaşamadığını; 3'ü (İÖ3, OÖ1, OÖ4) kendisinin değil ama arkadaşlarının böyle bir durumda kaldığını; 1'i ise (OÖ2) yönetimle karşı karşıya kaldığını ifade etmişlerdir.

3.2.4. “Velilerin yönetici performans değerlendirmelerine katılmasını yöneticileriniz üstünüzde bir baskı unsuru olarak görüyor musunuz?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Öğretmenlere dördüncü olarak “Velilerin yönetici performans değerlendirmelerine katılmasını yöneticileriniz üstünüzde bir baskı unsuru olarak görüyor musunuz?” sorusu sorulmuştur. Alınan yanıtlar, frekans ve yüzde dağılımları Çizelge 3.2.4'de görülmektedir.

Çizelge 3.2.4.

Velilerin yönetici performans değerlendirmelerine katılmaları hakkında öğretmen görüşleri

Yanıtlar	<i>f</i>	%
A- Evet, bu bir baskı unsurudur.	6	60
B- Hayır, baskı unsuru değildir.	4	40
Görüşler Toplamı	10	100

Çizelge 3.2.4.'de görüldüğü gibi, görüşme yapılan öğretmenlerden 6'sı (İÖ2, İÖ3, İÖ4, OÖ1, OÖ2, OÖ4) velilerin yönetici performans değerlendirmelerine katılmasını yöneticileri üstünde bir baskı unsuru olarak gördüklerini; 4'ü ise (İÖ1, İÖ5, OÖ3, OÖ5) bunu bir baskı unsuru olarak görmediklerini ifade etmişlerdir.

3.2.5. “Milli Eğitim Bakanlığı Alo 147 İletişim hattının uygulamada olması sizler için bir baskı unsuru mudur? Gelen şikâyetler doğrultusunda bir soruşturma veya teftiş geçirdiniz mi?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Öğretmenlere beşinci olarak “Milli Eğitim Bakanlığı Alo 147 İletişim hattının uygulamada olması sizler için bir baskı unsuru mudur? Gelen şikâyetler doğrultusunda bir soruşturma veya teftiş geçirdiniz mi?” sorusu sorulmuştur. Alınan yanıtlar, frekans ve yüzde dağılımları Çizelge 3.2.5.'de görülmektedir.

Çizelge 3.2.5.

MEB Alo 147 İletişim Hattı'nın baskı unsuru olup olmaması hakkında öğretmenlerin görüşleri

Yanıtlar	<i>f</i>	%
A- Evet, bir baskı unsurudur.	6	60
B- Hayır, bir baskı unsuru değildir.	4	40
Görüşler Toplamı	10	100

Çizelge 3.2.5.'de görüldüğü gibi, görüşme yapılan öğretmenlerden 6'sı (İÖ1, İÖ2, İÖ3, OÖ1, OÖ3, OÖ4) Alo 147 İletişim Hattı'nın uygulamada olmasını bir baskı unsuru olduğunu; 4'ü ise (İÖ4, İÖ5, OÖ2, OÖ5) baskı unsuru olmadığını ifade etmişlerdir.

3.2.6. “Veliler tarafından gelen baskılar sizce özel okul-devlet okulu, ilkokul-ortaokul, öğretmen-yönetici olma durumuna göre değişmekte midir?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Öğretmenlere altıncı olarak “Veliler tarafından gelen baskılar sizce özel okul-devlet okulu, ilkokul-ortaokul, öğretmen-yönetici olma durumuna göre değişmekte midir” sorusu sorulmuştur. Alınan yanıtlar, frekans ve yüzde dağılımları Çizelge 3.2.6.’de görülmektedir.

Çizelge 3.2.6.

Veli baskılarının özel okul-devlet okulu, ilkokul-ortaokul, öğretmen-yönetici olma durumlarına göre değişiklik gösterip göstermemesi hakkında öğretmenlerin görüşleri

Yanıtlar	<i>f</i>	%
A- Evet, her kademedede değişmektedir.	10	100
Görüşler Toplamı	10	100

Çizelge 3.2.6.’da görüldüğü gibi, görüşme yapılan öğretmenlerin tamamı (İÖ1, İÖ2, İÖ3, İÖ4, İÖ5, OÖ1, OÖ2, OÖ3, OÖ4, OÖ5) veliler tarafından gelen baskıların özel okul-devlet okulu, öğretmen-yönetici olma durumu, ilkokul-ortaokul olma durumlarına göre değişiklik gösterdiğini ifade etmişlerdir.

3.2.7. “Baskı altında kaldığınız durumların meslek hayatınıza, ailenize ve sosyal yaşamınıza yansımaları olmakta mıdır?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Öğretmenlere yedinci olarak “Baskı altında kaldığınız durumların meslek hayatınıza, ailenize ve sosyal yaşamınıza yansımaları olmakta mıdır?” sorusu sorulmuştur. Alınan yanıtlar, frekans ve yüzde dağılımları Çizelge 3.2.7.’de görülmektedir.

Çizelge 3.2.7.

Baskı altında kalınan durumların meslek, aile ve sosyal yaşama olan yansımaları hakkında öğretmenlerin görüşleri

Yanıtlar	<i>f</i>	%
A- Yansımaları olmaktadır.	8	80
B- Baskı görmedim, görseydim de aileme hissettirmezdim.	2	20
Görüşler Toplamı	10	100

Çizelge 3.2.7.'de görüldüğü gibi, görüşme yapılan öğretmenlerden 8'i (İÖ1, İÖ2, İÖ3, İÖ4, OÖ1, OÖ3, OÖ4, OÖ5) baskı altında kalınan durumların meslek, aile ve sosyal yaşamlarına yansımalarının olduğunu; 2'si ise (İÖ5, OÖ2) baskı görmediklerini, ancak baskı görseler bile ailelerine hissettirmemeye çalışacaklarını ifade etmişlerdir.

BÖLÜM IV

YORUM

Araştırma bulguları araştırma soruları kapsamında beş ana başlıkta ele alınmıştır. Bu ana başlıklar ve alt temalara ilişkin bulgular devam eden kısımda irdelenmiştir.

4.1.Velilerden Gelen Baskıların Türleri

Katılımcılardan elde edilen görüşler doğrultusunda *velilerden gelen baskı türleri* teması altında öğretmen ve sınıf seçimi, öğretmen davranışlarını yönlendirme isteği alt temaları ortaya çıkmıştır. Bu temalara ilişkin bulgular alt kısımlarda irdelenmiştir.

4.1.1.Öğretmen ve Sınıf Seçimi

Katılımcılar, velilerden öğretmen ve sınıf seçimi konusunda baskı gördüklerini ifade etmişlerdir. Halen müdürlük ve öğretmenlik yapmakta olan katılımcılardan bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Öncelikle öğretmen seçimi yapabilmek amacıyla gelen baskılar var. Bu baskılar öğrenci yerleştirmeye ilgili aldığımız kararları değiştirmiyor. Ancak öğrencinin durumu ile ilgili çok özel bir durum söz konusu ise veli talebi dikkate alınabiliyor. Bir de öğretmen davranışları ile ilgili gelen haklı veya haksız baskılar oluyor. Öğretmenin taraflı davrandığı, şiddet uyguladığı, veli veya öğrenciyi gerektiği kadar dinlemediği ve anlamaya çalışmadığı, sınıf içinde disiplini sağlayamadığı gibi. Bu durumda biz baskının gerçekliğini irdeleyip öğretmenden kaynaklanan bir sorun varsa rencide etmeden, çalışma performansını olumsuz etkileyecek bir algılamaya sebebiyet vermeden, uygun yollarla baskı sebebinin ortadan kaldırıyoruz. Bunun sonucunda veli talep ve beklentilerinin ne olduğu yönünde fikir sahibi olmamızı ve daha sağlıklı hizmet vermemizi sağlıyor. (İM2)

Öğrenci velileri 1.sınıf kayıtlarında öğretmen ismi vererek öğrenci kaydının yapılmasını istiyor ve bazen çok ısrarcı olabiliyorlar. Velilerin taleplerini dinliyor ancak kura çekerek sınıfları oluşturuyorum. Bu baskı beni etkilemiyor. (İM3)

Velilerimizin okul yöneticilerine olan baskıları tamamen kayıt zamanında öğretmen tercihleri... En büyük baskı bu... Daha sonraki baskıları korumacı aile oldukları için çocuklarına kendi istedikleri gibi davranılması. Evde nasıl kendileri davranıyorlarsa öğretmenlerin de o şekilde davranmasını istiyorlar. Üçüncü faktör öğretmenleriyle ilgili okul yönetimine olan baskıları... Bunlar velilerin baskıları. Bir de hepsinin her saat okul içinde bulunma isteği. Bu da okul yöneticilerine olan baskılarından. Benim bildiğim bunlar en azından benim yaşadıklarım. (İM5)

Daha çok bize öğrencilerin sınıfları ve öğretmen konusunda baskılar oluşmakta. Bir de okula rahat bir şekilde gelebilme yani yönetmeliğe aykırı davranışlar da daha rahat yapabilmeye konusunda baskılar geliyor. Bu baskıların olumlu ve olumsuz etkileri

ne dersiniz. Bu baskılardan hiçbir şekilde etkilenmiyorum ben. Hatta şöyle bir cümlede var baskı yapmak isteyen veliler genelde bizim üst kurumlarımıza gidip bizi söyleyeceklerini onlar tarafından telefonla aranıp yaptırılacağına bu yüzden onların zamanını almamalarımı istiyorlar. Bende diyorum ki “Çok güzel... Benim üst kurumumun telefonla söylediği şeyler de benim için emirdir. Ben yönetmelik dışında bunu yapamam öğretmenlerime, öğrencilerime bunu açıklayamam neden o sınıfa aldınız veya neden öğretmen değiştiriyorsunuz gibi ama benim bir üst kurumum açıklamadan sınıfını değiştirin derse yaparım ama bu yaptığımda da arkadaşlarıma bir açıklama yapmak zorundayım ve ben bunu açıklarım.” Böyle olunca da eve gidip düşünüyorlar; tamam biz baskıyla yaptırırız ama bu çocuğumuza bize karşı negatif dönecek diye... O yüzden ikinci gelişleri olmuyor. (OM1)

Bu tür baskılar düşünüldüğü zaman çok genişletilebilir. Öğrencisi için özel sınıf talebi veya belli öğrencilerle bir arada olmasını istemek gibi özellikle kayıt sırasında bu tür baskılar oluyor. Öğretmen seçimi velinin adını duyduğu belli öğretmenler vardır. Derse onların girmesini ister. (OM2)

Veliler daha çok bize sene başında baskı uygular. Sınıfların oluşturulması sırasında velilerin öğrencilerini istedikleri sınıflara yazdırması konusunda baskısı oluyor... Başka bir sıkıntı velilerin, çocuk bir problem yaşadığı zaman başka bir öğrenciyle velinin okula gelip o çocukla muhatap olması. Böyle bir sıkıntı yaşıyoruz. Bu da aslında bizim üzerimizde bir baskı çünkü bizi atlayarak o öğrenciyle muhatap olması diğer velinin de okula gelmesine neden oluyor. Buda sorunu daha karmaşık bir hale getiriyor. İki öğrenci arasındaki problem bu sefer veliler arasındaki bir probleme dönüşüyor. Bunu çözmek daha zor oluyor. Ama biz yine konuşarak, görüşerek öğrencilerle velilerle bu problemleri çözüyoruz. (OM3)

4.1.2. Öğretmen Davranışlarını Yönlendirme İsteği

Katılımcıların velilerden gördüğü bir diğer baskı türü de öğretmen davranışlarını yönlendirme çabalarıyla ilgilidir. Bu yönlendirmenin daha çok notlarla ve sınıf içi düzene karışma istekleri konusunda olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan müdür ve öğretmenlerden bazılarının görüşleri aşağıdaki şekildedir:

Zaman zaman ister istemez veliler tarafından bu baskılar uygulanmakta. Bu baskılar okulun genel gidişatıyla ilgili, öğretmenlerle ilgili. Her şeye karışmaları, her şeyi kendilerinin daha iyi bildiklerini ifade ederler fakat eğitimci her şeyden önce bir eğitimci olduğundan dolayı eğitimi velilerden daha iyi bilir fakat veliler bu bir takım kendi kuruntularını, bilmişlik taslamaları yönünde bazı olumsuzluklar yaşanmaktadır.(OM4)

Her veli çocuğuna özel davranılmasını ister. İstemediği bir çocuk varsa onun dışlanmasını ister, kendi çocuğu ön plana çıksın, kendi çocuğuna dokunulmasın, kendi çocuğu ondan zarar görmesin şeklinde öğretmene baskı uygular. Genelde bu tür

baskılarla karşılaştım ben. Bunları nasıl aştım... “İşte o da bizim çocuğumuz onu da topluma kazandırmamız gerekir. Sizde çocuğunuz olabilir. O zaman dışlayacak mıydık? Bu sorunu hep birlikte aşacağız.” şeklinde yaklaştım ben hep. Böyle yapa yapa bir anlamda da olsa bu baskıyı aşmış gibi oldum. (İÖ2)

Öğretmenlere genelde sınıf içerisinde olan çocukların davranışları, oturma planları, arkadaşlarıyla olan iletişimi konusunda baskılar uygulamaya çalışıyorlar. Genelde yapılan bu görüşmelerde velileri ikna etme yoluna gidiyorum. Sınıf planına velilerin dahil olmamasını istiyorum. Kendi otoritemle çocukların sorunlarını halledebileceğimi söyleyip konuyu kapatıyorum. (İÖ3)

Öğretmenlere veliler az ödev verdiniz çok ödev verdiniz gibi ve sınıf ortamını kontrol etmeye çalışıyorlar genelde. Çocukların birbiri ile olan ilişkisini kontrol altında tutmaya çalışan çok fazla veli var bu konuyu da bir baskı düşünebiliriz. Sınıftaki atmosferi kontrol altına almak isteyenler oluyor. (İÖ4).

Öğretmenlere veliler genelde öğrencinin notları konusunda ve zaman zaman öğrencilere öğretmenin davranışları konusunda baskı uygularlar. Bu baskılar genelde öğretmenlerde olumsuz etki yaratır. Çünkü öğretmenlerde genelde kendi değerlendirmelerinin doğru olduğuna inanırlar. Dışarıdan bir etki görmek onları mutsuz ve hoşnutsuz bırakır. (OÖ1)

Öğretmenlere veliler not konusunda baskı uyguluyorlar. Özellikle okulun son dönemlerinde bu tür baskılar geliyor ya da istekler çok fazla oluyor. Bu baskıların bana olan etkisi olumsuz yönde tabii ki. Hiçbir şey olmasa bile can sıkılıyor insanın. Kendini sorgulama ihtiyacı hissediyor. Ya da şimdiye kadar hiç uğramayan velilerin not için okula gelmiş olması tekrardan bir can sıkıntısı oluşturuyor. (OÖ2)

Benim en son gördüğüm bir baskı teknoloji tasarım öğretmenine velinin bir söylemiydi. Öğrencisinin notunu düşük buluyordu sebebi de aslında öğretmeni biraz suçlar şeklindeydi. Bu şekilde genellikle teknoloji tasarım, müzik, beden öğretmenlerine notlarla ilgili baskılar daha çok oluyor. (OÖ3)

Veliler genellikle öğretmenlere öğrencinin notlarıyla ilgili baskılar uygular. Puanının arttırılması, takdir veya teşekkür gibi belgelerin alınması için yüksek puan verilmesi yönünde baskılar olabilir. Bazen de arkadaşlarıyla aralarındaki problemlerle ilgili veya başka öğretmenlerle yaşanan sıkıntılarla ilgili müdahale edilmesi için baskı yapabilirler. Bu baskılar bende olumlu bir etki yaratmamakla birlikte, moral bozukluğu-sinirlenme gibi durumlara yol açabilir. Özellikle tüm yıl boyunca okula gelmemiş, öğrenci ile ilgilenmemiş velinin yıl sonunda not için okula gelmesi ve öğretmeni zorlaması çok can sıkıcı bir durum. Yine de öğrencinin notlarına her hangi bir oynama yapmam, yapılmasına da müsaade etmem. Diğer durumlarda da sıkıntının yaşandığı ilgili kişiye durumu aktarır, olaya fazla müdahil olmadan konuyu kapatmaya çalışırım. (OÖ4)

4.2. Müdür – Öğretmen İlişkilerinin Etkilenmesi

Katılımcılardan gelen cevaplar, veli baskılarının müdür – öğretmen ilişkilerini etkilediği ve zaman zaman davranış değişikliğine gidilebildiğini ortaya koymuştur.

Müdürler, öğretmenlerini daha çok izleme ve takip ihtiyacı duyabildiklerini ifade ederken, öğretmenler ise veli baskıları sonucunda idare tarafından öğrenci notunu yükseltme talebi, savunma hazırlamak zorunda bırakılma gibi durumlarla karşılaşmış olduklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan müdür ve öğretmenlerden bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Baskılar gerçekçi ve haklı ise baskıya sebep olan öğretmeni daha çok izleme gereği oluşturuyor. (İM2)

Not değişikliği dersiniz... Notunu değiştirmek olarak değil, onlara yönlendirme yaparım. Nedir, proje alsın, performans alsın, notunu yükseltsin deyip yolunu gösteririm. Öbür türlü, bir öğretmene baskı yapıp da notunu değiştir demem. Bir başkası gelirse söylemem. Ama ben kendim gördüğümde, bakıyorum çocuğun başarısı çok yüksek. Tek saat derslerimiz var bizim. Çocuğu tanıyamamış olabilir arkadaş çok fazla sınıfa girdiği için. Örneğin Teknoloji ve Tasarım, Müzik gibi. 16 şubeye giriyor öğretmen, 460 öğrenciyi tanıyabilmesi mümkün değil. Gözden kaçırmış olabilir.(OM1)

Bazen öğretmenin gözünden kaçan veya öğretmenin görmemiş olduğu tutum ve davranışları görmesi açısından biz yöneticiler olarak ne yapıyoruz bu öğretmenlerimizi uyararak zorunda kalıyoruz. Ve yapmış olduğumuz bu uyarılarla en azından eğitim öğretime katkı sağladığını tahmin ediyorum. Not değişikliği de tabii olabiliyor. Öğretmede hata yapabilir. O yapmış olduğu hatayı görmediğinden dolayı okul idaresi olarak bizde yapmış olduğumuz denetimler sonucunda bu durumu öğretmenle yüz yüze gelerek düzelttiğimiz zamanlarda olmuştur.(OM4)

Zaman zaman öğretmenin çalışmasından kaynaklı olarak problemler, şikayetler olabilir. Çalışmayan, çalışmadığı düşünülen gerçek anlamda öğretmenliğe sarılmayan öğretmenlerle ilgili gelen şikayetlerde öğretmen genel anlamda uyarılır. Öğretmenlere gerekli uyarılar yapılır. Ona göre kendilerine çeki düzen vermeleri sağlanır.(İM4)

Tabii bu da oldu ama bu çok ender olur. Örneğin; elli öğretmende beş tane çıkar. Bunda öğretmenlerinde yetersiz olduğu durumlar var ki bizi en çok zorlayan durumlar bunlar oluyor. Çünkü bir taraftan öğretmeni koruma ya da öğretmeni veliye baskı kurmasını engellemeye çalışmak ama diğer taraftan da öğretmenin hatalarını öğretmene onu rencide etmeden öğretmene o hatalı davranışını kabul ettirmeye çalışmak ki aslında bizim en çok zorlandığımız nokta burası.(İM5)

Evet oldu. Baskı olarak değil ama. Mesela bir arkadaşın soruşturması oldu. Öğrenciye şiddet uygulamış benimle paylaşmadan şikayet etmişler. Şikayet ettiklerinde daha sonra gelip paylaştıklarında böyle bir durum olduğunda ben kesinlikle öğretmenlerle konuşmayı kesiyorum. Çünkü olumlu olursa farklı olumsuz olursa yönetime yönlendirilebiliyorlar. Bu arkadaşta yönetime yönlendirdi. Halbuki sizin bir bilginiz olmadan bahçede olan bir olay ve bu konuda velini şikayeti oldu. Bir olay

olduğunda eğer bana geliniyorsa veliye başta çocuğunun yanlışlarını söylerim. Daha sonra öğretmene yanlışlarını söylerim. Bazen öyle olur ki öğretmen veliyi tuttuğumu veli de öğretmeni tuttuğumu düşünür. Ben ise bu arada çıkabilecek sorunları düşünürüm. Ne öğrenciye yanlış olsun ne de öğretmene yanlış olsun diye. Benim iki tarafı da konuşturmamdaki neden kimin hangi konularda yanlış yaptığını ortaya çıkarmaktır ki ondan sonra gerekli önlemleri alabileyim. Bu konular sık sık olmaktadır. Bazı arkadaşlar var ki bayan olduğumuz için de farklı ses tonuyla olsun sizi susturduklarında bu tip şeylerle konunun kapanabileceğini düşünürler. Öyle düşünceleri benim için hiç bir şey ifade etmez. Ben yine doğru bildiğim neyse onu yaparım. Zaten kim yanlış yapıyorsa ortaya çıkar. Onun dışında da yani veliden geldi bir baskı ondan dolayı öğretmeni rahatsız etmek gibi bir durum olmaz. Veli geldiğinde velinin, öğrencinin yapması gerekenleri söylerim. Öğretmen geldiğinde öğretmenin yapması gerekenleri ama resmiyete bindiğinde çok uç noktada bir yapıdaysa bazı şeyler kırmızı çizgidir onlar olmadığı müddetçe arkadaşlarımız da genel de genç arkadaşlar kendi okulum için bunu söylüyorum. Bunların yanlış olduğunu onlara söylerim. Alt yapılarını hazırlarım. Zamanla tecrübe kazanıyorlar zaten.(OM1)

Velinin beklediği düzeyde ders işleyemeyen veya sınıfta otorite kuramamış olan biraz da öğrencileri iyi olan, beklentisi, hedefleri iyi olan öğrencilerin velileriyle karşı karşıya geldik. Ya öğretmeni değiştir ya da öğrencinin sınıfını değiştir şeklinde. Belki tam demeyelim ama şiddete kaçan tutumlara da geldiğimiz oldu. Bir şekilde kontrolünü kaybeden öğretmenimiz şiddete ender de olsa yani başvurduğu durumlar da oldu. Şiddet demeyelim de kaba söz, hakaret, aşağılamaya varan sözlerle ilgili de hassas olan velilerle öğretmenimizle bir şekilde karşı karşıya geldik. Zaman zaman notla ilgili olarak da oluyor. Mümkün olduğu kadar idareci olarak da o öğretmenle sizin aranızda diyoruz ama öğretmenle bir şekilde iletişimi kopan, kesilen velinin ısrarla bizim üzerimize baskı yapması söz konusu oluyor.(OM2)

Bir defa oldu. Bir öğretmenimizin ısrarla yetersiz olduğunu iddia eden velilerimiz oldu. Ama bunun yanında yeterli olduğunu söyleyen memnun olduğunu söyleyen velilerde vardı. Biz öğretmenimizle konuştuk, velilerle, öğrencilerle konuştuk ve problemi bu şekilde hallettik. Şikayetçi olan veliler daha sonra şikayetlerinden vazgeçtiler. Biz öğrencilerin sınıf değişikliği taleplerini de aldık ama veliler daha sonra bu taleplerden vazgeçtiler. Problem böylece çözülmüş oldu.(OM3)

Böyle bir durumla karşı karşıya kalıp öğretmenin dersini izlediğim bir durum oldu. Bizzat öğretmen dersinde nasıl gidiyor diye habersizken çat kapı izledim. Tabi ki dersini izlediğimde ondaki olumlu ve olumsuz yansımalar da var. Teftiş gibi oldu biraz ama daha sonrası oturup hep birlikte neleri doğru neleri yanlış yaptığımıza hep birlikte karar verdik.(OM5)

Birinci sınıfta bir şikayet edildim. Müdür bey benim direkt savunmamı aldı. Herhangi bir olumsuz sonuç oluşturmadı bu da çünkü benim elimde sınavlarım vardı o çocukla ilgili. Sınavları gösterdim, sundum müdür beye.(İÖ1)

Benim bundan önceki bir sınıfta çok sorunlu bir çocuk vardı. Hem çok iri yarıydı, birinci sınıftı o zaman, çocuklara zarar veriyordu. Aşırı bir boyutta zararı vardı özellikle kızlara. Tabi ki kız velileri bu durumdan çok rahatsız oldu. Haklı olarak ben hak veriyorum onlara. Biz çocuğu çözmek anlamında rehberlik, okul idaresi ve veliyle çalışmalar yaptık ama tabi ki kısa zamanda bir sonuç alamadığımız için öteki taraftaki veliler daha çok sabırsız davrandılar. İdareye şikayet ettiler ama ben idareyle karşı karşıya kalmadım çünkü onlar benim ne yaptıklarımı bildiği için beni haklı buldular. Haksız bir tarafımı görmediler. Hatta beni Alo 147 de şikayet etmişlerdi. Müfettiş geldi ve müfettiş de beni haklı buldu.(İÖ2)

Benim hiç olmadı ama arkadaşlarım için bu tür baskıların olduğunu gördüm. Başıma gelmemiş olmasına rağmen onlar adına çok üzüldüm.(OÖ1)

Bir iki kez oldu. Veliler benden beklediğini alamayınca tabi ki idareye başvuruyorlar. Okul idaresi çağırıp görüşme yaptığında ben kendimi açıkladığımda onlarda tabi kararı bana bıraktılar. O sıkıntıları da böylelikle aşmış olduk.(OÖ2)

Hayır olmadı ama karşı karşıya gelen arkadaşlarım oldu. Velilerin gelip okul idaresiyle görüşüp not istemesi sonucu idarecinin de öğretmene baskı yaptığı durumlar oldu. (OÖ4)

4.3. Velilerin Yönetici Performans Değerlendirmelerine Katılmaları

Araştırmaya katılan müdür ve öğretmenler velilerin yönetici performans değerlendirmelerine katılmalarının baskı unsuru olup olmaması ile ilgili birbirlerinden farklı görüşler ifade etmişlerdir. Bu yüzden, öğretmenler ve müdürlerin görüşleri iki ayrı başlık halinde paylaşılacaktır.

4.3.1. Müdürlerin Görüşleri

Okul müdürlerinin çoğu velilerin yönetici performans değerlendirmelerine katılmalarını üstlerinde baskı unsuru olarak görmediklerini ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan müdürlerden bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Kesinlikle görmüyorum, katılmalı. Aynı zamanda öğretmeni de değerlendirmeli. Veli dışarıdan çok iyi gözlem yapıyor. Müdürü gözlemliyor, müdür yardımcısını gözlemliyor, öğretmeni gözlemliyor, diğer velileri gözlemliyor ve size bir not veriyor. Onun için mutlaka velinin değerlendirmeye katılması gerekiyor. Ama bu değerlendirme kriterinde velinin art niyetli olmaması lazım, objektif bakabilmeli. Kesinlikle veli değerlendirmeli. Öğretmen de, müdürde, müdür yardımcısı da yerini bilmeli. Özel okullarda böyle bir sistem var hem öğretmenin hem yönetimin değerlendirildiği.(İM1)

Velilerin yönetici performans değerlendirmelerine katılmasını baskı unsuru olarak görmüyorum. Velileri teşvik ediyorum.(İM3)

Kesinlikle velilerin yönetici performans değerlendirmesine katılmasında üstümüzde bir baskı olarak görmüyoruz. Bunun olması gerektiğini ben şahsım kendi adıma inanıyorum. Yani 1300 öğrencimin olduğu bir okulda ortalama 900 veya 1000 veli olduğunu düşünürsek ön yargılı ya da sorunlu veli %10'u geçmez. Biz de

kendimizin böylece başarılı olup veya olmadığımızı ya da nerelerde başarılı nerelerde başarısız olduğumuzu zayıf ve güçlü yönlerimizi öğrenmiş oluruz. Ben kesinlikle istiyorum.(İM5)

Şimdi şöyle söyleyeyim ben bundan önceki yıllarla şu son zaman arasında farklı. Yöneticinin performansını neye göre ölçüyorlar. Performansı ölçebilmeleri için benim performansımı ölçebilmeleri için velilerin bu okulda tüm etkinliklere katılması gerekiyor. Okulun içinde olmaları gerekiyor. Son zamanlarda öğretmenlik mesleğini biraz alta çekebilme, basınlarda işte röportajlar da çok yaşandığından dolayı veliler okulların birer kurum olduklarını, yönetmeliklerle idare edildiklerini, onlarında uymak zorunda oldukları şeyleri bilmiyorlar. Bilmediği için de az bilen kişi çok konuşur, onlara göre doğrudur. Gerçek bir performans değerlendirmesi yapılacak ise benim siyasi görüşüme bakılmayacak en başta şu anda ülkemizde performansın değerlendirildiğini düşünmüyorum. Sadece siyasi görüşlerin değerlendirildiğini düşünüyorum. Velinin siyasi görüşü benimle örtüşüyorsa zaten benim performansına bakmayacak şu dönemde o yüzden. Bundan önce velinin performansı değerlendirmesi benim için çok önemliydi. Çünkü eksiklerinizi de görüyorsunuz bir check-up yapıyorsunuz. Veliler performansta hangi kriterlere bakıyor onları öğreniyorsunuz. Şu son zamanlarda sadece velilerin performansı değil tüm kademelerin performansın da siyasi görüşün etken olduğunu düşünüyorum. Bir müdürün Cuma namazına gidip gitmemesi etkense sadece siyasi görüşünü vurgulayan çalışmalar yapıp da o görüşte olan kişilerden artı gelecekte bu performans değerlendirmesi benim için değildir.(OM1)

Bir önceki okulumdaki müdürüm değerlendirmede düştü ama bu değerlendirmenin içeriğini bilmiyoruz. İlçe payından düşmüştür diyordu kendisi beklemiyordu. Aile birliğinden böyle bir olumsuzluk beklemiyordu.(OM2)

Veliler, öğretmenler, öğrenciler yöneticileri değerlendirmeli ancak tek başına veliler olmamalı. Yani idarecinin kaderi, geleceği birkaç velinin iki dudağı arasında olmamalı. Öğrenciler ve diğer öğretmenler de bu değerlendirmeye katılmalı. Aile birliği katılmalı başka paydaşlarda katılmalı. Tek başına veliler değerlendirirse bu bizim üzerimizde bir baskı olacaktır.(OM3)

Eğer performans değerlendirmemi doğru bir şekilde yapıyorlarsa sıkıntı yok. Baskı oluşturmaz.(OM5)

4.3.2. Öğretmenlerin Görüşleri

Öğretmenler velilerin yönetici performans değerlendirmelerine katılmalarını, müdürleri üstünde bir baskı unsuru olarak görmektedirler. Araştırmaya katılan öğretmenlerden bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Yani istemeden de olsa bir baskı unsuru olur tabii. Kendinin denetlendiğini hisseden insan daha dikkat ediyordur. Yani normal olarak, mantıken böyle olması gerek diye düşünüyorum.(İÖ2)

Evet görüyorum. Velilerin daha ön planda olduğunu düşünüyorum.(İÖ3)

Böyle bir şey kesin olarak olmasa da var. Veliler memnuniyet ve memnuniyetsizliklerini sözel olarak ifade ediyorlar. Bu da tabii ki hem yöneticiler hem de bizim üzerimizde baskı unsuru oluyor ister istemez.(İÖ4)

Kesinlikle görüyorum. Özellikle dış etkiyi önemseyen idarecilerin bu anlamda çok etkilendiklerini hatta bu etki dolayısıyla öğretmenler üzerinde türlü baskılar oluşturduklarını görüyorum.(OÖ1)

Tabii ki evet. Bir baskı unsuru.(OÖ2)

Evet görüyorum. Çünkü veliler bir okulun reklamını yapan en önemli unsurlardan biri. Dolayısıyla müdürler de bu unsuru en iyi şekilde yönlendirmek için öğretmen ve öğrenci menfaatlerine aykırı davranabilirler.(OÖ4)

4.4. Alo147 Hattı

Araştırmaya katılan müdür ve öğretmenler MEB Alo 147 İletişim Hattı'nın baskı unsuru olabildiğini belirtmişlerdir. Katılımcılardan bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Olur olmaz her şeyi Alo 147 den söyleyip evrak kalabalığı yapmak da iyi değil. Veli geçen bahçe kapısı kilitliydi diye Alo 147'yi aramış. Bana göre lüzumsuz. Müdür yardımcısının odasına gelip hemen çözülebilecek bir şey. Biz de hemen yazdık güvenlik gereği böyle bir şeye ihtiyaç duyulmuştur. Okulun çevresi kalabalık falan diye. Bu bizim için evrak kalabalığı. Alo 147 den şikayetlerle ilgili soruşturma geçirdim mi geçirdim. Soruşturma değil inceleme. O da tabii velinin yanlış tutumu ve davranışlarından kaynaklanan bir durum. Baktı ki bize işi kabullendiremeyecek Alo 147'i arayıp sadece Alo 147 de değil İstanbul Valiliği, Milli Eğitim Müdürlüğü, okulun mail adresine hepsine şikayet edip... Tabii biz işi resmiyetle yaptığımız için herhangi bir sıkıntı olmadı. Soruşturma boyutuna geçmedi sadece inceleme boyutunda kalan bir olaydı. Tabii Alo 147 de şikayet olması şöyle veli kendi derdini anlatamıyor, kendini dinletemiyor. Ama iyi süzülmesi lazım oradaki birimde çalışanların alana hakim olup olayı iyi süzüp ona göre eleme yapılırsa daha sağlıklı olur. Ama lüzumsuz şeylerin de gönderilmemesi lazım. (İM1)

İş yoğunluğunun olduğu bir gün ve saatte mütalaa yazmak sıkıntılı olabiliyor. Gelen şikayetler doğrultusunda bir teftiş ya da soruşturma geçirmedi.(İM3)

Şikayet, soruşturma geçirdim. Savcılığı da ifade verdim. Burada şikayet etme hattı olması gerekir ama tamamen başı boş olmaması gerekir. Ancak her türlü şikayetle de zaman zaman karşılaşıyoruz. Bunlar tabii çalışma şevkini kırıcı oluyor. En azından bu şikayetlerin seçilerek, okul gerçekleri göz önüne alınarak değerlendirilmesi lazım. Seçici olunması olayı daha düzenli hale getirecek. İftira noktalarına da varan, hırsızlıkla suçlanan noktalarda şikayetler var. Bunların sonucunda da en azından bir yaptırım; şikayet edene bir yaptırım oluşturulması lazım ki tekrarlamasın. Ama şikayet olsun şikayetsiz bir şey olmaz o zaman tek düzen olur. Herkes benim dediğimi olsun der. Sadece burada her şey değerlendirmeye alınmasın.(İM4)

Şöyle bir dezavantaj görüyoruz; bunu öğretmen ya da müdür bizim her dediğimizi yapmak zorunda gibi düşünüyorlar. Bilinçli veli şikayetini rahatsızlığını

zaten okul idaresiyle çözüyor. Ya da öğretmenleriyle de çözüyor. Ancak bilinçsiz veli daha çok Alo 147 kullanıyor.(İM5)

Bu öğretmenlerimizin motivasyonunu çok düşürüyor. Bazen isim vermeden o kadar kayda değmez şeyler için 147 aranıyor ki... Halbuki onun yerine bana direkt olarak gelmiş olsalar ben zaten öğretmen arkadaşına sen niçin böyle yapıyorsun, neden, ne oldu deyip bunu soruyorum. 147 den bunu sormama hiç gerek yok. Okulumuzda da çok öyle büyük bir şey olmadı. Bir iki arkadaşına öyle 147 den geldi. Ben de genelde 147 den gelenleri kendim burada çözmeye çalışıyorum. Yazılı olarak alıyorum ifadelerini bir daha eli çantalı biri gelip öğretmeni rahatsız etmesin diye. Tabi ne oluyor bizim de bir günümüz gidiyor. Benim de bir günüm gidiyor. Sanki soruşturma yapıyormuş gibi. Öğretmenler için bir baskı oluyor. Bir de kayda değmeyecek şeyler için olduğunda gerçek dışı olduğu zamanda onların çalışma isteğini aşağıya çekiyor. Bir bakıyorum dışarıda sesler yükseliyor. Ben zaten gidiyorum yapabileceğim bir şey ise sakinleştirip sorunu çözmeye çalışıyorum o ayrı bir şey. Eğer okulda ki bu tip şeyler için 147 aranacak ise bu yanlış ama objektif olunamayacağını, ilgilenilmeyeceğini düşünen bir yönetim var ise 147 aramak onların en doğal hakları ararlar sorunu söylerler nedir ne değildir ona göre işlem yaptırılır.(OM1)

Ölçüsüz kullanılıyor. Çok gereksiz şeylerden dolayı, dayanaksız şikayetler oluyor. Ve bu şikayetlerden dolayı bir şekilde motivasyon düşüyor. Devletten 200 adet sıra almışsınız. Kötü olanları değiştiriyorsunuz düzgün olanlar kullanılıyor. Neden benim çocuğum yeni sıraya oturmuyor gibi değişik şikayetler de geliyor. Bazen bizi meşgul eden, motivasyonumuzu bozan şeyler oluyor. Yerli yersiz kullanılıyor.(OM2)

Bizler için bir baskı unsurudur doğru. Veliler en basit konularda bile artık 147'yi arıyor. Halbuki bize gelip sorsa, danışsa bize dilekçe verse aslında 147'ye gerek kalmayacak ama bunun yerine orayı şikayete dönüştüren velilerimiz var basit konularda bile. Şikayet edilse de şikayetin çözüm noktası yine burası, okul. Biz çözüyoruz yine problemi dolayısıyla ilk müracaat edilecek kişi biz olmalıyız.(OM3)

Evet bir baskı unsuru çünkü veliyle öğretmen arasında ufak bir pürüz olduğu zaman direk milli eğitimle iletişime geçebiliyor. Şimdiye kadar hiç teftiş veya soruşturma geçirmedim. (İÖ3)

Alo 147'ye iki açıdan bakılması gerektiğini düşünüyorum. Olumlu olabilir. Çünkü Türkiye'nin dört bir yanında herkesin ulaşamadığı yerlerde her istediğini yapabileceğinin düşünen maalesef mesleğini kötüye kullanan arkadaşlarımız vardır. Bunların duyulması ve tavırların objektif olması anlamında önemlidir. Ancak bu hattın olumsuz bir şekilde kullanıldığını da görüyorum. Velinin olmaması gereken her aşamada 147 arayıp hatta bazen kinci duygular ve kişisel öfkelerle bu hattı devreye sokuyor olmaları ve her şikayetin incelemeden, soruşturulmadan devreye sokularak öğretmene direkt soruşturma açılması şeklinde uygulama yapılmasını da çok hoş karşılamıyorum.(OÖ1)

Kesinlikle bir baskı unsurudur. Kendimle ilgili bir şikayet olmadı soruşturma da olmadı. Ama başka arkadaşlara olduğunu gördüm. Onun için baskı olduğunu düşünüyorum.(OÖ3)

Bir baskı unsuru olabilir. Bazen her şeyi doğru yapsanızda memnun olmayan insanlar olabilir, bu hattın herhangi biri isim istemeden öğretmenleri zan altında bırakması baskı yapabilir.(OÖ4)

Bundan yedi sekiz yıl önce böyle bir teftiş geçirdim. Bir önceki soruda da bahsettiğim bu öğrenci bir kız öğrenciye rahatsızlık veriyor. Veli de bu olaya müdahale etmediğim şeklinde şikayet etmiş. Bu olayın sonucunda müfettiş geldi. Soruşturma ile ilgili sorularını cevapladım.(İÖ2)

4.5. Baskıların Meslek, Aile Ve Sosyal Yaşama Etkileri

Katılımcılardan bazıları velilerden gelen baskıların meslek, aile ve sosyal yaşamlarına etkileri olduğunu ifade etmişlerdir. Bu etkiler gerginlik, bunalma, okula gelmede isteksizlik olarak ortaya çıkabilmektedir. Halen müdürlük ve öğretmenlik yapmakta olan katılımcılardan bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Baskı konusuna bağlı olarak olmaktadır, sonuçta hayatınızın önemli bir bölümünü geçirdiğiniz işyerindeki baskı diğer yaşantınızı da baskılamaktadır.(İM2)

Tabi ki olur. Neden olur? Biz sabah 8.30 akşam 5'e kadar okuldayız. Dolayısıyla da okul bizim evde geçirdiğimiz vakitten daha fazla. Burada yaşadığımız olumsuz her türlü olaylar evimize de sosyal yaşantımıza da yansır.(İM5)

Benim yaşadığım birçok şey evde bilinmez. Sadece yatılı okulda Şırnak'da bulunduğumda orada ister istemez küçük bir alanda bulunduğumuz için haberdar oluyorlardı. Ama İstanbul'da kolay kolay evdekilere yansıtılam. Evdeki durumu da buraya işime getirmem. Kendim için konuşuyorum bunu herkes yapabilir mi bilmiyorum. (OM2)

Meslek hayatıma olabilir. Bazen sıkılırız, bunalırız, daralırız hatta istifayı düşünürüz. Ama ben okulu evime taşımayan bir insanım. Sosyal hayatıma taşımam. Okulda olan yaşanan her şey okulda kalır. Kapıdan çıktığım zaman eve okulla alakalı herhangi bir ne iyi ne de kötü bir şey götürmem. O yüzden rahat bir insanım. Ailem okulumda olan birçok şeyi başkalarından öğrenir. Eşim neden bana söylemedin der. Ben paylaşmam, gerek yok çünkü aynı sıkıntıları bu sefer evde yaşamak var. Evdeki ilişkilere yansıtılmak var. Burada bıraktığınız zaman burada kalır. Bu da bizim sosyal yaşantımızı etkilemez.(OM3)

Çok olumsuz yönde denilecek baskılar değil de yapılan baskıları hiçbir zaman aileme yani okulun içerisinde olan hiçbir şeyi okul dışına taşımam. Öğretmenlerime de aynı şekilde yansıtılmayı özen gösteririm. (OM4)

Bazen ağzınızla kuş tutsak yaranamadığımız potansiyeller vardır. O yüzden öyle bir şey ise eğer tabi ki insanın sinirlenmesine ve gerilmesine yol açar.(OM5)

Bende öğrenciye karşı bir davranış değişikliğine yol açmıyor ama ben kendi kendime çok bunalıyorum. Benim özel hayatımı etkiliyor. Okul sonrasında da devamlı bu sorunu çözme moduna giriyorum. Dolayısıyla özel hayatımda da okul dışında çok bunalmış ve sıkılmış oluyorum.(İÖ2)

Meslek hayatıma tabii ki yansıyor. O dönemde okula gelmek istemiyordum, çok moralim bozuldu hastalandım hatta. Evde çocuklarımı huzursuz ettim. Sürekli aynı şeyleri konuşmaktan, aynı şeyleri dile getirmekten. Bende paylaşmak istiyorum tabii ki sorunlarımı... Gerçekten o bir ay çocuklarıma, eşime, herkese işkence yaptım resmen psikolojik olarak. Benim de zaten psikolojim yerlerdedi. Astım hastasıyım ben nefesim daralıyordu. Birkaç kere astım krizine girdim. Gerçekten çok olumsuz etkiledi bu beni. Hem özel hem de mesleki hayatımı. (İÖ1)

Tabii ki. Ben okulu okulda bırakamıyorum, okul sonrasında da evde de aynı sorunlar burada yaşadığım sorunlar aynen devam ediyor. Sorunu çözmeden duramıyorum illa o sorunu çözmem lazım. (İÖ2)

Tabii ki aslında burada en çok çilemizi çekende bizim ailemiz oluyor. Burada dediğim gibi çocuğa ne kadar yansıtabilirsin bu durumu? İnsanlarla olan gerginliğin bütün gün üstünde kalınca doğal olarak ailene ve sosyal yaşantısına yansıyor. Mesela kötü bir gün geçirdiğimde eve gittiğimde kimseye cevap bile vermek istemediğim zamanlar oluyor. Onun da herhalde en çok çilesini ailemiz çekiyor diye düşünüyorum. Burada geçirdiğimiz olumsuz yaşantıda tabii ki etkiliyor sosyal yaşamımızı. (İÖ4)

Başlangıçta da söylediğim gibi baskı altında kaldığım durum çok olmadı. Yine gözlemlerimden yararlanarak cevap verebilirim belki. Meslek hayatını oldukça etkiler çünkü arkadaşlar gördükleri baskılar sonrasında daha temkinli davranış belki daha çekingen davranış belki onların ilkeleriyle uyuşmayan bir tavırda sergilemeye başlayabilirler. Örneğin; çok bol keseden not verme insanları memnun etme gibi. Bu da maalesef objektif bir değerlendirmeyi beraberinde getirmiyor. Aileye etkisi olduğunu görüyorum. Baskı dolayısıyla değil ama her yaşanmışlığımız ailemizi etkiliyor. Çünkü bizi duygusal olarak etkiliyor. Dolayısıyla sosyal yaşamımızı da etkiliyor. (OÖ1)

Yani tabii ki stres oluyor ister istemez. Benim en son baskı altında kaldığım durumlardan bir tanesi de veli toplantısında kızılı erkekli oturtulmaması şeklindeydi öğrencilerin. Tabii ki ben böyle bir düşünceye sahip değilim ama ister istemez ne oluyor diye sorguluyor insan kendisini. (OÖ3)

Tabii ki olur. Daha gergin olurum. Meslek hayatımda da diğer öğrencileri etkileyecek sonuçlar doğurabilir. (OÖ4)

Kesinlikle çok fazla eğer okulda günüm kötü geçiyse, veliyle bir sıkıntı yaşadıysam ya da öğrenciye çok sinirlendiysem özel hayatıma ve ev hayatıma çok fazla yansıtıyorum. Eve gittiğimde eşim direkt bugün ne oldu, günün nasıl geçti, kötü bir şey olmuş, neden bu kadar streslisin diyor. Bizim meslekte böyle maalesef. (OÖ5)

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırma ile devlet okullarında müdür ve öğretmenler üzerinde velilerin bir baskı gücüne sahip olup olmadıkları saptanmaya çalışılmıştır. Sorular okul müdürleri ve öğretmenler için ayrı ayrı hazırlanmış olup verilen cevaplar da beş ana tema esas alınarak değerlendirilmiştir.

Görüşülen okul müdürleri velilerin daha çok öğretmen ve sınıf seçimi konusunda baskı kurmaya çalıştıklarını düşünmektedir. Özellikle sene başında bu baskılar daha yoğun olarak hissedilmektedir. İlkokullarda veliler birinci sınıfa başlayan çocukları için ismini en çok duydukları, popülaritesi en yüksek olan öğretmene kayıtlarını yaptırmak için uğraşmakta ve bunun için araya hatırlı kişileri koymaktan veya okula yüklü miktarda bağışta bulunmaktan çekinmemektedir. Ortaokullarda ise TEOG ve benzeri sınavlarda daha başarılı olduğunu düşündükleri öğretmenin kendi çocuklarının sınıflarına girmesi için müdürlere baskı uyguladıkları görülmektedir.

Öğretmenler ise velilerden daha çok notlar konusunda baskı gördüklerini düşünmektedir. İlkokul 4. sınıfa kadar yazılı sınav olmamakla birlikte bu baskıların sınav yerine ödev konusunda yoğunlaştığı görülmektedir. Veliler kendi çocuklarının ödevlerini diğer sınıflardaki çocukların ödevleriyle kıyaslamakta ve öğretmeni yönlendirmeye çalışmaktadır. Diğer taraftan özellikle ilkokullarda öğretmenin sınıf içi kontrolüne ve disiplinine dahi müdahale etmeye çalıştıkları gözlemlenmektedir.

Görüşme yapılan müdür ve öğretmenlerin büyük kısmı, velilerden gelen baskıların kendilerinde tutum ve davranış değişikliğine yol açmayacağını ifade etmişlerdir. Buna rağmen baskıcı veli ile uğraşmak yerine sessiz kalmayı tercih eden veya notlarla olmasa da çocuğa karşı ilgi ve çabasının azaldığını ifade eden öğretmenler olmuştur.

Velilerden gelen baskılar nedeniyle müdür ve öğretmenlerin zaman zaman karşı karşıya kaldığı durumlar olmuştur. Gelen şikayetler sonucunda öğretmeni değiştirilen sınıflar, sınıfı değiştirilen öğrenciler veya düşük performans notu alan öğretmenler

bulunmaktadır. Bu durum motivasyon düşüklüğüne ve çalıştığı kurum ve idareye karşı soğukluk yaşanmasına neden olabilmektedir.

Velilerin yönetici performans değerlendirmelerine katılmaları da son birkaç yıldır yapılan bir uygulamadır. Müdürler bu durumun kendileri açısından bir baskı unsuru olmadığını düşünseler de görüşme yapılan öğretmenler, bu uygulamanın müdürleri üstünde baskı oluşturacağını düşünmektedir. Binali ve diğerleri (2013, s.90-99), “Eğitimde Çok Bileşenli Değerlendirme: Velilerin Okul Yöneticilerinin Performans Değerlendirmesine Katılımı” adlı araştırmalarında yöneticilerin performans değerlendirmeyi olumlu karşıladıkları şeklinde bir kanı oluşmuştur. Ancak, velilerin performans değerlendirmeye katılımları konusunda kaygılarının olduğu da belirtilmiştir. Yine aynı araştırmada, performans değerlendirmede velilerin önyargılı olabileceğine ilişkin endişe duydukları ifade edilmiştir. Bu endişe durumunu zamanla üstlerinde baskı olarak hissetmeleri de muhtemel olabilir.

Bu araştırmanın görüşmelerinin yapıldığı 2015-2016 Eğitim Öğretim yılında veliler yönetici performans değerlendirme sistemine katılıyorken, 2016-2017 Eğitim Öğretim yılında bu uygulama kalkmış ve veliler performans değerlendirmelerinden çekilmişlerdir.

Milli Eğitim Bakanlığı Alo 147 İletişim hattının uygulamada olması hem öğretmenler hem de müdürler için hala bir tartışma konusudur. Müdürler gereksiz şikayetler yüzünden evrak işlerinin çoğaldığını, bunun da iş yüklerini artırdığını ifade etmişlerdir. Öğretmenler ise bu hattın kendileri için baskı unsuru olduğunu düşünmektedir. Öğretmene istediğini yaptıramayan ancak karşısına da almak istemeyen veli, çözümü Alo 147 Hattı'na isimsiz ihbarda bulunmakta görmektedir. Bazı veliler de bu hattı aramasalar bile öğretmene karşı kullanabilecekleri bir tehdit unsuru olarak ellerinde bulunmasından hoşnut görünmektedir.

Velilerden gelen baskılar özel okullar ve devlet okulları, ilkokul ve ortaokul, öğretmen ve yönetici olma gibi değişkenlere bağlı olarak farklılaşmaktadır. Ekonomik faktörler araya girdiği için özel okullarda baskının daha fazla hissedildiği düşünülmektedir. İlkokulda daha çok öğrenciye gösterilen ilgi veya ödevler konusunda baskı yapılmasına karşın ortaokullarda notlar konusunda baskının daha çok olduğu görülmüştür.

Veliler tarafından gelen baskıların meslek hayatı, aile ve sosyal yaşama etkilerinin olabileceği de göz önünde bulundurulması gereken bir durumdur. Görüşme yapılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu hissettikleri baskıyı özel hayatlarına yansıtıklarını düşünmektedirler. Baskı altında kalınan durum kişiyi daha gergin ve stresli bir duruma sürüklemekte ve bu da aileye direkt olarak yansımaktadır.

5.2. Öneriler

5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. İlkokul ve ortaokula yeni başlayan öğrencilerin velilerine ilk haftalarda okulun genel işleyişi ve ortak kuralları hakkında bilgi verilebilir.

2. Özellikle ilkokul velilerinin çocuklarını okula teslim süreci bahçe kapısında tamamlanıp okul içinde var olan kalabalık en az düzeye indirgenebilir. Bu sayede öğretmenler de her gün velilerle yüzyüze görüşmek zorunda kalmamış olup, araya mesafe koyabilirler.

3. Okula yeni kayıt yaptıracak olan öğrenciler için torpil, bağış, hatırlı kişilerin araya sokulması gibi baskı unsurlarını en aza indirmek için kura ile sınıf dağılımı yapılabilir.

4. Milli Eğitim Bakanlığı Alo 147 İletişim Hattı, öğretmeni ve müdürü şikayet etme hattı olmaktan çıkarılmalı, gelen şikayetler yeterince incelenip elendikten sonra soruşturma veya teftiş yoluna gidilmeli ve öğretmenler ve müdürler için baskı unsuru olmaktan uzaklaştırılmalıdır.

5. Okullarda rehberlik hizmetlerinin yalnızca öğrenci ve veli ile sınırlı olması yerine, öğretmen ve idareciler için de zaman zaman destek seminerleri, memnuniyet anketleri gibi psiko-teknik ölçümler ve yönlendirmeler yapılabilir.

6. Baskı uygulayan velilerden psikolojik, ekonomik ve sosyal yönden benzerlik gösterenler yine rehberlik servisi görüştürülüp kendilerinden destek sağlanabilir.

7. Özel okullarda notların daha yüksek gösterilip ortak sınavlarda öğrencinin daha yüksek puan aldığı iddialarına karşı devlet okullarında da öğretmenlere not yükseltme baskılarının yapılmasının engellenmesi adına var olan sınav sistemi yeniden yapılandırılabilir.

8. E-okul'a yapılan not girişlerinin öğrenciler ve veliler tarafından anında görüntülenebilmesi engellenip not teslimi ve imzaları atıldıktan sonra ekranın açılması sağlanabilir.

5.2.2. Araştırmacıya Yönelik Öneriler

1. Aynı araştırma özel okullarda çalışmakta olan öğretmen ve idarecilerin katılımıyla da tekrarlanabilir.

2. Araştırma nicel araştırmalarla da desteklenebilir.

3. Bu araştırmada ilk ve ortaokullarda yapılmış olup aynı araştırma genişletilerek liseler içinde yapılabilir.

4. Öğrenci velilerinin öğretmenlere karşı tutumlarının sebeplerini irdelleyen bir araştırma da velilerle gerçekleştirilebilir.

5. Bu araştırma, özel okullar ve devlet okulları, ilkokul ve ortaokul, öğretmen ve yönetici olma gibi değişkenlere bağlı olarak tekrarlanabilir.

Kaynakça

- Acar, E. (2013). *Duygusal Taciz ve İlkokul-Ortaokul Öğretmenlerinin Motivasyonlarına Etkisine Yönelik Bir Alan Araştırması*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme ABD. Yüksek Lisans Tezi
- Açıkalın, A. (1989). Özel ve Devlet Liselerinde Veli Beklentilerinin Örgütsel ve Yönetimsel Boyutları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (4), 84-91.
- Açıkalın, A. (1998). *Toplumsal Kurumsal ve Teknik Yönleriyle Okul Yöneticiliği*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Aydın, M. (2000). *Eğitim Yönetimi*. Ankara: Hatiboğlu Yayınları.
- Aydoğan, İ. (2006). İlköğretim Okullarında Okul-Çevre İlişkilerinin Düzeyi. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 121-136.
- Baron, B. J. (1992). *Collaborative Problem-Solving: Is Team Performance Greater Than What is Expected From The Most Competent Member?* Vanderbilt University.
- Başaran, İ. E. (1996). *Eğitim Yönetimi*. Ankara: Yargıcı Matbaası.
- Başaran, İ. (2000). *Yönetim*. Ankara: Umut Yayınları.
- Bursalıoğlu, Z. (1987). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Bursalıoğlu, Z. (1991). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*. Ankara.
- Çam, E. (1984). *Siyaset Bilimi*. İstanbul: Der Yayınları.
- Çayak, S. (2013) *Öğretmen-Veli İşbirliği İle İlkokul Öğrencilerinin Sınıf İçindeki İstenmeyen Davranışlar Arasındaki İlişki*. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması Ve Ekonomisi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Çelikten, M., Şanal, M. ve Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19 (2), 207-237
- Doğan, İ. (2011). *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Erdoğan, Ç. ve Demirkasımoğlu, N. (2010). Ailelerin Eğitim Sürecine Katılımına İlişkin Öğretmen ve Yönetici Görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* , 16 (3), 399-431.

- Erdoğan, İ. (2000). *Okul Yönetimi Öğretim Liderliği*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Everard, B. ve Morris, G. (1990). *Effective School Management*. London: Paul Chapman Publishing Ltd.
- Gül, H. (2006). Çevresel Baskı Gruplarının Okulun Genel İşleyişine Etkileri (Kocaeli-İzmit Örneği). *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 71-84.
- Gümüşeli, A. İ. (1996). Okul Müdürlerinin Öğretim Liderliğini Sınırlayan Faktörler. *Eğitim Yönetimi* , 2 (2), 201-209.
- Hanson, E. M. (2003). *Educational Administration and Organizational Behaviour*. California: Pearson Education.
- Hoy, W. ve Miskel, C. (2012). *Eğitim Yönetimi Teori, Araştırma ve Uygulama*. Çeviren: Selahattin Turan. Ankara: Nobel.
- Hatipoğlu, A. & Kavas, E. (2016). Veli Yaklaşımlarının Öğretmen Performansına Etkisi, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5 (4), 1012-1034
- Kapani, M. (1983). *Politika Bilimine Giriş*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Karslı, M. D. (2006). *Etkili Okul Yöneticiliği*. İstanbul.
- Kaya, Y. K. (1986). *Eğitim Yönetimi Kuram ve Türkiye'deki Uygulama*. Ankara: Bilim Yayınları.
- Kolay, Y. (2004). Okul-Aile-Çevre İşbirliğinin Eğitim Sistemindeki Yeri ve Önemi. *Milli Eğitim Dergisi*, (164)
- McMillan, R. (2000). Competition, Parental Involvement and Public School Performance. *National Tax Association Proceedings* , 150-155.
- Melanlıoğlu, D. (2013) , Ortaokul Öğrencilerinin Sözlük Kullanma Alışkanlıkları: Nitel Bir Araştırma. *Uluslar arası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2 (2), 266-284
- Özcan, K. (2014). Çevresel Baskı Gruplarının Okul Yönetimine Etkileri (Adıyaman İli Örneği). *e-International Journal of Educational Research* , 88-113.
- Özer, B. (2014). Milli Eğitim Bakanlığı “Alo 147” İletişim Merkezinin Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , 7 (2), 215-231.
- Öztekin, A. (2003). *Siyaset Bilimine Giriş*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

- Paul, J. (2000). The Potential For Social Contextual And Group Biases In Team Decisionmaking: Biases, Conditions And Psychological Mechanism. *Ergonomics*, 43(8), 1129-1152.
- Pym, B. (2006). *The making of a Successful Pressure Group*. *British Journal of Sociology*; 73 (4) , 448-461.
- Sabancı, A. (2009). *Türkiye’de Veli Katılımına İlişkin İlköğretim Okulu Yöneticilerinin, Öğretmenlerinin ve Öğrenci Velilerinin Görüşleri*. Eğitim Araştırmaları Dergisi, 36
- Sürücü, G. (2011). *Okul Çevre İlişkilerinin Okul Yönetimine Etkileri*. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması Ve Ekonomisi Bilim Dalı Yüksek Lisans Proje Çalışması.
- Şişman, M. (2006). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Şişman, M. ve Taşdemir, İ. (2008). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi
- Türk Dil Kurumu*. Ağustos 11, 2015 tarihinde Türk Dil Kurumu: http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55c9aeb9cd ea4.64487785 adresinden alındı
- Uluğ, F. (1999). *Eğitimde Grup Süreçleri*. Ankara: Eren Yayıncılık
- United States Office of Personal Management. (2008, September). *Structured Interviews: A practical Guide*. Washington DC, The USA.
- Ürün, Z. ve Gökçe, A. (2015). Okul Müdürlerinin Baskı Gruplarının İstekleri ile Başa Çıkma Taktikleri. *Journal of Teacher Education and Educators*. 4 (1), 105 – 125
- Yalın, M. (2002). İlköğretim Birinci Kademe Öğretmenlerinin Problemleri ve Çözüm Önerileri. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, (9), 135-140.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yıldırım, C. ve Dönmez, B. (2008). *Okul-Aile İşbirliğine İlişkin Bir Araştırma*. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 7(23), 98-115.
- Yiğit, B. ve Bayraktar, M. (2006). *Okul-Çevre İlişkileri*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Yücekök, A. (1987). *Siyasetin Toplumsal Tabanı (Siyaset Sosyolojisi)*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.

Yüzgeç M. E. (2008). *İlköğretim Kurumlarının 4. ve 5. Sınıfında Öğrencileri Bulunan Velilerin, Yönetici ve Öğretmenlerden Beklentileri*. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi

EKLER

Ek 1. Sözleşme

Ek 2. Görüşme Kılavuzu

Ek 3. Görüşme Formu

Ek 4. Görüşme Soruları (Müdürler İçin)

Ek 5. Görüşme Soruları (Öğretmenler İçin)

EK 1

SÖZLEŞME

Değerli Yöneticim,

Görüşmeye zaman ayırdığınız için teşekkür ediyorum. Görüşme sırasında konuşma akışını not almadaki güçlükler nedeniyle, görüşmeyi kesintiye uğratmamak ve talep ettiğim zaman limitini aşmamak için ses kaydı yapacağımı bildirmek istiyorum. Ses kaydından dolayı rahatsızlık hissetmemeniz için de bir açıklama yapmayı uygun buldum. Bu araştırmayı sizlerin gönüllü katılımı ile gerçekleştiriyoruz. Görüşme sırasında yapılan ses kayıtlarında belirttiğiniz fikir ve yorumlarınızın bilimsel veri olma dışında hiçbir şekilde kullanılmayacağını belirtmek istiyorum. Yapacağım ses kaydını veri analizinde yardım alacağım tez danışmanım dışında kimsenin dinlemeyeceğini, bu kayıta söylediklerinizin grup verisine dönüştürülmek dışında hiçbir şekilde kullanılmayacağını, grup verisine dönüştürüldükten sonra ses kaydınızın silineceğini garanti ediyor ve bildirimlerinizden dolayı sizi herhangi bir şekilde rahatsız edecek durumda bırakmayacağıma söz veriyorum. Araştırma sonuçlandıktan sonra isterseniz, araştırmada elde edilen sonuçlar size ulaştırılacaktır.

Bu açıklamalar doğrultusunda sizin bu çalışmaya gönüllü olarak katıldığınızı ve araştırmacı olarak benim de verdiğim sözleri tutacağımı belirten bu sözleşmeyi karşılıklı olarak imzalayarak olası tedirginliği gidermenin uygun olacağına inanıyorum.

Görüşen:

Görüşülen:

GÖRÜŞME KILAVUZU

Bu araştırmanın amacı, ilk ve ortaokullarda çalışmakta olan müdür ve öğretmenlerin karşılaştıkları veli baskıları ile ilgili görüşlerini öğrenmektir. Bu nedenle, görüşmemize başlamadan önce size açıklayıcı bazı bilgiler vermek istiyorum.

Görüşme soruları birinci sorudan başlayarak size sırayla sorulacaktır. Anlamadığınız bir yer veya açıklama yapılması ihtiyacı duyarsanız lütfen belirtiniz. Vereceğiniz yanıtların açık ve anlaşılır olması, araştırma için önem taşımaktadır. Konuşma hızında yazılı kayıt tutulamayacağından, görüşmenin akıcılığının bozulmaması için ses kaydı yapmak istiyorum. Verdiğiniz tüm bilgiler saklı kalacaktır ve bu bilgiler araştırma dışında asla kullanılmayacaktır. Sizin için bir sakıncası yoksa bu sözleşmeyi okuyup imzalamanızı rica ediyorum.

Araştırmada isminiz hiçbir şekilde geçmeyecek ve isminiz yerine sizler için belirlenen kodlar kullanılacaktır.

EK 3

GÖRÜŞME FORMU

Araştırma Sorusu: İlk ve Ortaokullarda Veli Baskısına İlişkin Müdür ve Öğretmen Görüşleri

Tarih:

Saat:

Bu çalışma kapsamında Kartal ilçesinde bulunan resmi ilk ve ortaokul yönetici ve öğretmenlerinin görüşlerine gereksinim duyulmaktadır. Yaklaşık 15 – 20 dakika sürecek olan bu çalışmaya gönüllü olarak katıldığınız ve sorulara vereceğiniz samimi yanıtlarınız için teşekkür ederiz. Sizin katkılarınızla elde edeceğimiz veriler, yalnızca tez çalışmasında kullanılacak olup, başka kişi ya da kurumlarla paylaşılmayacaktır.

Saygılarımla,

EK 4

GÖRÜŞME SORULARI

(Okul Müdürleri İçin)

1. Okul yöneticilerine veliler ne tür baskılar uygularlar? Bu baskıların siz yöneticilere olan olumlu ve olumsuz etkileri nelerdir?
2. Veliler tarafından oluşturulan bu baskılar sizde davranış değişikliğine (not değişikliği, öğrenciye veya dersin öğretmenine karşı tutum değişikliği, vb.) yol açıyor mu?
3. Veliler tarafından gelen baskılar nedeniyle öğretmenlerle karşı karşıya geldiğiniz durumlar oldu mu? Olduysa kısaca paylaşabilir misiniz?
4. Velilerin yönetici performans değerlendirmelerine katılmasını üstünüzde bir baskı unsuru olarak görüyor musunuz?
5. Milli Eğitim Bakanlığı Alo 147 İletişim hattının uygulamada olması sizler için bir baskı unsuru mudur? Gelen şikayetler doğrultusunda bir soruşturma veya teftiş geçirdiniz mi?
6. Veliler tarafından gelen baskılar sizce
 - Özel okul ve devlet okulu
 - İlkokul ve ortaokul
 - Öğretmen ve yönetici olma durumuna göre değişmekte midir?
7. Baskı altında kaldığınız durumların meslek hayatınıza, ailenize ve sosyal yaşamınıza yansımaları olmakta mıdır?

EK 5

GÖRÜŞME SORULARI

(Öğretmenler İçin)

1. Öğretmenlere veliler ne tür baskılar uygularlar? Bu baskıların sizlere olan olumlu ve olumsuz etkileri nelerdir?
2. Veliler tarafından oluşturulan bu baskılar sizde davranış değişikliğine (not değişikliği, öğrenciye karşı tutum değişikliği, vb.) yol açıyor mu?
3. Veliler tarafından gelen baskılar nedeniyle okul yönetimiyle karşı karşıya geldiğiniz durumlar oldu mu? Olduysa kısaca paylaşabilir misiniz?
4. Velilerin yönetici performans değerlendirmelerine katılmasını yöneticileriniz üstünüzde bir baskı unsuru olarak görüyor musunuz?
5. Milli Eğitim Bakanlığı Alo 147 İletişim hattının uygulamada olması sizler için bir baskı unsuru mudur? Gelen şikayetler doğrultusunda bir soruşturma veya teftiş geçirdiniz mi?
6. Veliler tarafından gelen baskılar sizce
 - Özel okul ve devlet okulu
 - İlkokul ve ortaokul
 - Öğretmen ve yönetici olma durumuna göre değişmekte midir?
7. Baskı altında kaldığınız durumların meslek hayatınıza, ailenize ve sosyal yaşamınıza yansımaları olmakta mıdır?